

Engels ‘*inside*’ OGO

Christelijke Hogeschool Ede

De Hoeksteen, Nijkerk

Engels ‘*inside*’ OGO

Een onderzoek naar het integreren van het onderwijs van het Engels binnen Ontwikkelingsgericht Onderwijs.

ARTIKEL ACADEMISCHE ONDERZOEKSSCHOOL

Vierdejaars artikel en afstudeeronderzoek in opdracht van basisschool De Hoeksteen te Nijkerk.

Jolien van de Weitgraven

Studentnummer: 150472

Begeleiders: Hans Bakker, Jelle Rommers, Lydia Mons

Maand inleveren: mei 2019

Aantal woorden: 6410

Voorwoord

Dit voorwoord is bedoeld om docenten van de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) en andere beoordelaars een beeld te geven van de oorsprong van de onderzoeken die gedaan worden door de studenten vanuit de Academische Opleidingsschool (AOS).

De Hoeksteen in Nijkerk is een Academische opleidingsschool (AOS). Op deze school wordt elk jaar een onderzoek gedaan door derde- en vierdejaars studenten. In de vorige vier jaar zijn er onderzoeken gedaan binnen het onderwerp '*Mission statement*'. Dit jaar is een schakeljaar tussen twee lectoraten, waardoor een onderwerp dat op dit moment relevant is voor de school gekozen kon worden. Dit onderwerp is 'Ontwikkelingsgericht Onderwijs (OGO)' geworden. Ontwikkelingsgericht Onderwijs staat centraal, omdat er op basisschool De Hoeksteen lesgegeven wordt via OGO. Door een stroom van nieuwe leerkrachten binnen de school is OGO niet meer helemaal helder bij iedere leerkracht. De kennis op het gebied van OGO wordt op studiedagen met input over OGO naar voren gebracht. Tijdens deze studiedagen door het jaar heen wordt er gekeken naar de visie op OGO vanuit de school en naar de manier waarop diverse vakken naar voren komen binnen dit OGO-concept.

In dit artikel nemen we kennis van OGO. Ook komen verschillende didactieken naar voren die ingezet worden tijdens het onderwijs van het Engels. Vervolgens is er een koppeling gemaakt tussen OGO en deze didactieken, die gebruikt zijn tijdens het praktijkonderzoek. In dit artikel zal antwoord gegeven worden op de hoofdvraag: 'Hoe wordt het onderwijs van het Engels vormgegeven op basisscholen die werken volgens het concept ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)?'.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar iedereen die mij heeft geholpen om dit onderzoek tot stand te laten komen. Als eerste wil ik Hans Bakker, Jelle Rommers en Lydia Mons bedanken voor hun inzet als onderzoeksbegeleiders. Zij waren vanuit het CHE en vanuit basisschool De Hoeksteen mijn begeleiders, waarvan ik informatie, richtlijnen en feedback heb ontvangen. Dit heeft mij geholpen om mijn artikel tot stand te laten komen. Daarnaast gaat mijn dank naar de derdejaarsstudenten en de andere vierdejaarsstudent voor hun inzet tijdens de *meetings* en hun feedback op mijn onderzoek en artikel. Naast alle mensen die mij op school hebben begeleid, wil ik ook de mensen om mij heen bedanken voor hun hulp en aanmoediging. Tot slot, wil ik God danken voor de talenten die Hij mij heeft gegeven: deze kon ik inzetten tijdens het uitvoeren van dit onderzoek.

Samenvatting

In dit onderzoek is onderzocht op welke manier het onderwijs van het Engels binnen OGO verweven kan worden. Onderzoek naar het onderwijs van het Engels is van belang, omdat scholen zelf bepalen op welke manier dit onderwijs eruit mag zien (Graaff, 2015). OGO komt in dit artikel naar voren, omdat dit concept dit jaar centraal staat binnen de Academische Opleidingsschool.

De onderzoeksvraag van dit artikel luidt als volgt: Hoe wordt het onderwijs van het Engels vormgegeven op basisscholen die werken volgens concept ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)?.

Het onderzoek betrof een kwalitatief interviewonderzoek, waaraan vier participanten deelnamen. In de interviews werd de manier van onderwijs besproken. Er werd ook gekeken hoe de volgende drie didactieken van het onderwijs van het Engels een plekje kregen binnen het onderwijs van de participanten: *Total Physical Response* (TPR), *Content and language integrated learning* (CLIL) en *International Primary Curriculum* (IPC).

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag, is er in de literatuur onderzocht naar overkoepelende kenmerken tussen OGO en de drie didactieken. Binnen het empirische gedeelte was het doel om overeenkomstige kenmerken van de manier van het onderwijs van het Engels te ontdekken. Vanuit de literatuur en de praktijk is een advies uitgebracht hoe het onderwijs van het Engels op een OGO-school gegeven zou moeten worden: in ieder geval zullen de vier kenmerken 1) thematisch, 2) koppelingen, 3) spelonderwijs en 4) betrokkenheid binnen het onderwijs van het Engels naar voren komen.

Aanbevelingen die gedaan worden naar aanleiding van dit onderzoek is de aanwezigheid van een coördinator Engels en een studiedag waarop de manier van lesgeven van de leerkrachten centraal staan. In een vervolgonderzoek zou er gekeken kunnen worden naar het effect van een *native speaker*.

Sleutelwoorden: OGO, onderwijs van het Engels, TPR, CLIL, IPC.

Een groeiend aantal basisscholen is de richting van het ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO) ingeslagen (Van Oers, 2007). Tegelijkertijd blijkt dat het onderwijs van het Engels een verplicht vak op de basisschool is (Oostdam, & Van Toorenburg, 2002). De invulling van dit onderwijs is echter niet vastgesteld (Graaff, 2015). De vormgeving is niet vastgesteld, maar er zijn wel kerndoelen die aan bod moeten komen binnen elk onderwijstype (Inspectie van het onderwijs, 2017).

Het doel van dit onderzoek is om erachter te komen hoe het onderwijs van het Engels ingericht moet worden op een OGO-school. Hieruit is de volgende onderzoeksvraag gekomen: Hoe wordt het onderwijs van het Engels vormgegeven op basisscholen die werken volgens het concept ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)?.

OGO staat voor 'ontwikkeland' als het erin slaagt onderwijsvoorwaarden te realiseren waarbij leerlingen een ontwikkelingsverloop doormaken die overeenkomt met de cultuur-maatschappelijke omstandigheden (Van Oers, 2000). Binnen het onderwijs van het Engels zou, op basis van het hiervoor benoemde, een manier gevonden moeten worden waarbij de leerling zich op het gebied van Engels blijft ontwikkelen. Het onderwijs van het Engels moet aansluiten op de maatschappij volgens Adam en Gonzalez (2010). Zij zeggen dat kennis van de Engelse taal noodzakelijk is om te communiceren binnen Europa, maar ook om de diversiteit binnen de maatschappij te kunnen begrijpen en aanvaarden.

In dit artikel zal eerst het principe OGO naar voren komen. De kenmerken en principes van OGO zullen hierbij uiteengezet worden. Na het conceptualiseren van OGO, zal ingegaan worden op de didactische modellen van het onderwijs van het Engels. Uiteindelijk zal de verbinding tussen OGO en de didactieken van het onderwijs van het Engels worden gelegd. Op deze manier kan er een advies geformuleerd worden hoe het onderwijs van het Engels ingericht moet worden op een OGO-school.

1. Ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)

OGO is in de jaren tachtig ontstaan vanuit een samenwerking tussen onderwijswetenschappers en mensen uit de onderwijspraktijk gericht op een theoretisch gefundeerde onderwijspraktijk voor kinderen (De Haan, 2011). De theoretici waren gefocust op een onderwijsvorm waarin de culturele context en het pedagogisch perspectief naar voren zouden komen. De mensen uit de onderwijspraktijk wilden af van het eenzijdige vaststaande curriculum wat er was en vonden het van belang dat er aandacht kwam voor de brede ontwikkeling van kinderen. De brede ontwikkeling omvat alle intelligenties en zou zich moeten ontwikkelen in relatie tot de sociaal-culturele context waarin het kind opgroeit (De Haan, 2011 & Kerpel, 2014). Met sociaal-culturele context worden menselijke omgevingsfactoren, geschiedenis, waarden en normen bedoeld (Van Oers, 2009).

De omgevingsfactoren, waarden en normen komen ook binnen het Sociaal-Constructivisme terug. Hierbij is het belangrijk dat er niet uitgegaan wordt van één waarheid. De waarheid is, volgens Simons (2000), dat mensen afgaan op hun interpretaties van de werkelijkheid waar ze deel van uitmaken. Daarmee wordt bedoeld dat de omgeving van mensen bepalend is voor de denk- en handelwijze van mensen. De brede ontwikkeling komt hierin terug, doordat je als kind je gehele ontwikkeling blijft bewaken en verstevigen.

OGO heeft qua theoretische inbedding raakvlakken met het Sociaal-Constructivisme (Van der Veen, 2013), maar is ingebed in het Cultuurhistorisch paradigma, de Activiteitstheorie van Vygotsky (Van der Veen, 1985; Van Oers, 2013).

Binnen OGO wordt gekeken naar de zone van naaste ontwikkeling, waarbij aandacht besteed wordt aan wat een leerling wel of nog niet kan. De leerling moet hierbij kunnen reflecteren op eigen kunnen. Het doel hiervan is dat een leerling kritisch en verantwoordelijk kan functioneren in de kennissamenleving, waarin relevante kennis en vaardigheden, kritisch denken, een onderzoekende houding en morele vaardigheden nodig zijn (Van Oers, 2013).

Bij OGO worden leerprocessen op gang gebracht die maximaal bijdragen aan de persoonsvorming van leerlingen door interactie met de omgeving (Bakker, 2014). De interactie met de omgeving is bepalend voor denkpatronen van mensen (Simons, 2000).

Van Oers (2013) heeft in het tijdschrift 'Zone' de vijf kenmerken van OGO uiteengezet.

1. Ontwikkelingsgericht Onderwijs richt zich op een totaalbenadering.

Volgens Bakker (2008) kunnen kinderen niet als deelaspect benaderd worden. Hiermee wordt bedoeld dat kenmerken, kennis en eigenschappen van leerlingen uit elkaar worden gehaald. Kennis wordt bijgebracht binnen de deelaspecten, maar uiteindelijk wordt er gekeken naar de totale ontwikkeling van het kind. In de totale ontwikkeling is te zien wat leerlingen kunnen en wat nog niet, oftewel: de zone van naaste ontwikkeling.

2. Ontwikkeling berust op leren door begeleide deelname aan betekenisvolle activiteiten.

Binnen de sociaal-culturele activiteiten bevinden zich betekenisvolle activiteiten. Bakker (2008) schrijft dat betekenisvolle activiteiten, oftewel situaties die ook in het dagelijks leven plaatsvinden, ingezet worden om de brede ontwikkeling van een kind steeds te blijven ontwikkelen. Deze ontwikkeling kan plaatsvinden doordat de leerstof aansluit op de betekenisvolle situaties en doordat de leerkracht ook een deelnemer is van de activiteit.

3. De leerkracht is ook een deelnemer aan de culturele praktijk.

De leerkracht neemt tijdens de ontwikkeling van leerlingen verschillende rollen aan. De leerkracht doet dit omdat de leerkracht een rol op zich kan nemen die bij leerlingen nog ontbreekt. Bij deze rollen valt te denken aan een motiverende, coachende en onwetende input. Vaak wordt er een stuwende, oftewel *pushende*, rol aangenomen door de leerkracht die ervoor

zorgt dat er verdieping en verbreding ontstaat door leerlingen te blijven *pushen* om door te zetten of om prestaties te verbeteren. Deze verdieping en verbreding wordt bemoedigd en ondersteund vanuit de leerkracht (Bakker, 2008).

4. Leerlingen construeren eigen instrumenten voor het oplossen van betekenisvolle problemen.

Hoewel Paul A. Kirschner & Mirjam Neelen (2016) in hun artikel stellen dat oplossingsgerichtheid met behulp van hypothesen en voorbeeldsituaties niet ontwikkeld wordt, wordt hier binnen OGO wel van uitgegaan. Binnen de activiteiten van OGO laat de leerkracht leerlingen in contact komen met leersituaties, waarbij ze met problemen te maken krijgen. Er wordt van de leerlingen verwacht dat ze dit probleem individueel en samen kunnen oplossen. Op deze manier maken leerlingen gebruik van ideeën van anderen, waardoor hun oplossingsgerichtheid verder ontwikkeld (Bakker, 2008).

5. De opbouw van het leertraject is systematisch en hypothetisch.

Binnen de thema's, waar de leerstof op aansluit, loopt een rode draad. Met deze rode draad worden de leerdoelen, en de leerlijn van kinderen, bedoeld die door de thema's heen naar voren komen. Het niveau van de activiteiten wordt zo aangepast dat de leerling de doelen kan behalen. Voordat er een nieuwe activiteit aangeboden wordt, wordt er door de leerkracht geobserveerd omtrent de zone van naaste ontwikkeling: wat kan de leerling al en wat nog niet. Vanuit daar worden nieuwe doelen voor de leerling opgesteld (Van Oers, 2013).

Het opstellen van nieuwe doelen zorgt ervoor dat een leerling zich kan blijven ontwikkelen. Deze ontwikkeling kan plaatsvinden wanneer het onderwijs betekenisvol is voor leerling en leerkracht (Van Oers, 2013). De relatie tussen leerling en leerkracht is betekenisvol. Carpay (2009, in Bakker, 2008) stelt dat de interactie tussen leerling en leerkracht de bron van de ontwikkeling is.

Naast de vijf hoofdkenmerken zijn er de vijf principes van OGO. De vijf principes zijn: zone van naaste ontwikkeling, brede persoonsontwikkeling, ontwikkelbaarheid, zingeving en tot slot het principe reflecteren en observeren. De principes zullen hieronder uiteengezet worden.

Zone van naaste ontwikkeling wordt gecreëerd door deelname aan sociaal-culturele activiteiten. Binnen deze activiteiten leert iemand op een betekenisvolle manier culturele instrumenten hanteren die in de geschiedenis ontstaan zijn (Dobber, 2019).

Bij zone van naaste ontwikkeling wordt gekeken naar de grenzen die kinderen kunnen aangeven tussen wat ze wel en nog niet kunnen. Het is de taak van de leerkracht om dit overzicht te hebben. Dit overzicht vergt inzicht van de relatie tussen toekomstige leerstof en bekwaamheid van de aangeboden stof (Rietdijk & Bulterman, 2010).

Het tweede principe is brede persoonsontwikkeling, dit betreft de verbinding van de leerling met de context en cultuur. Deze geven een weerspiegeling van de buitenwereld. Vanuit OGO wordt een kind vanaf het begin gezien als deelnemer aan deze buitenwereld en cultuur. Hiervoor moeten er handelingsmogelijkheden aangeboden worden om op een steeds hoger niveau te kunnen deelnemen (De Haan, 2011).

Ontwikkelbaar zijn behoort ook tot de principes. De ontwikkeling van een kind wordt niet gezien als een vaststaand proces: een kind is beïnvloedbaar. Doordat een kind beïnvloedbaar is, leveren betekenisvolle activiteiten een belangrijke bijdrage aan de ontwikkelings- en leerprocessen. Hierbij is er een verschil tussen de ontwikkelingsprocessen en de leerprocessen (Kerpel, 2014). Bij ontwikkelprocessen worden specifieke vaardigheden aangeleerd. Deze vaardigheden, zoals samenwerken en zelfregulatie, worden ingezet tijdens de leerprocessen. De leerprocessen zijn doorgaans gericht op één specifiek doel (Twynstra Gudde Kennisbank, z.d.).

Bij zingeving wordt er een beroep gedaan op de persoonlijke inzet en betekenisgeving van leerlingen: het moet zin hebben in de ogen van de leerling. Om een beroep te doen op de persoonlijke inzet en betekenisgeving van leerlingen, worden startactiviteiten ontworpen waarbij de gedachtegang en betekenisgeving bij kinderen op gang worden gebracht. Kinderen gaan naar aanleiding van deze startactiviteiten nadenken en vragen stellen. Van daaruit worden door de leerkracht vervolgactiviteiten gepland.

Vervolgens wordt de leerling vanuit persoonlijke betrokkenheid en motivatie, algemene vakkennis, specifieke vakkennis en vaardigheden bijgebracht door middel van input

van de leerkracht en door activiteiten binnen een thema (De Haan, 2011b).

Tot slot is er het principe reflecteren en observeren. Om tot ontwikkeling te komen is herhaling en vernieuwing in aanbod nodig. Wat het aanbod is, wordt grotendeels door leerlingen bedacht. De leerkracht maakt een plan naar aanleiding van de input van leerlingen. Het is van belang dat een leerkracht blijft observeren: handelingen reflecteert en hierbij tot betekenisvolle ideeën komt voor het vervolg van het ontwikkelproces van de leerlingen (Bakker, 2014).

Nu het concept OGO helder is, zal worden ingegaan op de didactische modellen van het onderwijs van het Engels.

2. Didactische modellen in het onderwijs van het Engels

Binnen OGO is er ruimte voor allerlei vakken, waaronder ook Engels. Beheersing van de Engelse taal is nodig om goed te kunnen communiceren en samenwerken in een internationale context. Kinderen komen via de media en games in contact met het Engels en mondelinge taalvaardigheid geeft leerlingen het vertrouwen om daadwerkelijk een plek in te nemen binnen deze internationale context (Douma et al., 2016).

Het doel van het onderwijs van het Engels is dat leerlingen zich de Engelse taal eigen maken. Binnen dit onderwijs zijn er drie verschillende soorten aanbod: 1) regulier Engels in het basisonderwijs: scholen met een aanbod Engels in groep 7 en 8. 2) versterkt aanbod: scholen met een aanbod Engels vanaf groep 5. En tot slot 3) vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto): scholen met een aanbod Engels vanaf groep 1 (Thijs, 2011).

Een vreemde taal eigen maken door één van deze soorten van Engels aanbod is belangrijk volgens Westhoff (2008). Hij geeft aan dat uitvoerige blootstelling aan de doeltaal een beslissende voorwaarde voor het verwerven van een vreemde taal is. Met doeltaal en vreemde taal wordt hetzelfde bedoeld. In het geval van dit artikel wordt de Engelse taal bedoeld.

Bij het verwerven van een vreemde taal moeten leerkrachten zich bewust zijn dat zij de touwtjes van de ontwikkeling van kinderen, betreft de Engelse taal, in handen hebben. De leerkracht moet beschikken over kennis,

waarden en opvattingen over het onderwijs van het Engels (Karekatti & Shinde, 2012).

Om het onderwijs van het Engels over te brengen op leerlingen zijn er een aantal didactieken opgesteld. In dit artikel zullen *Total Physical Response* (TPR), *Content and language integrated learning* (CLIL) en *International Primary Curriculum* (IPC) behandeld worden.

Total Physical Response (TPR)

TPR is een handelingspsychologische benadering bij het aanleren van een nieuwe of tweede taal. Bij deze benadering worden handelingen en taal aan elkaar gekoppeld (Groenewegen, 2012). De handeling betreft het aanbieden van korte opdrachten met materialen of gebaren. Deze worden visueel ondersteund en vervolgens door de taalleerder begrepen en uitgevoerd (Pot, 2012). TPR is gebaseerd op het proces van eerste taalverwerving: het aanleren van de moedertaal. Voordat een kind kan praten communiceert het al met ouders. Ouders geven opdrachten als 'pak mijn hand' en 'kom maar'. Hierop reageert het kind met een fysieke actie. Deze taal-lichaam communicatie is de basis van TPR (Hoerber, 2015).

Bij TPR wordt door de leerkracht op opklimmend niveau taal aangeboden. Eerst vooral non-verbaal: het benoemen van een object en later de handeling die hiermee uitgevoerd kan worden door middel van verbaal taalgebruik. Bij het verbaal taalgebruik handelen de leerlingen zelf ook en later zullen zij bij de herhaling van de handelingen ook spreken (Pot, 2012. & Hoerber, 2015). De bewegingen van TPR hebben invloed op de taalverwerving bij kinderen (Asher & Price, 1967).

Content and language integrated learning (CLIL)

De tweede didactiek is CLIL. CLIL is een manier van onderwijs waarbij algemene vakken gegeven worden in een taal die niet de moedertaal of dominante taal is van leerlingen (Dalton-Puffer & Nikula, 2014). Kenmerkend is dat de nieuwe of tweede taal geen losse plek heeft binnen het onderwijsprogramma. De taal wordt gebruikt als middel om vakkennis van vakken naast het onderwijs van het Engels op te doen (Graaff, 2013).

Doeltaalgebruik van de leerkracht lokt het gebruik van leerlingen uit, dit zorgt voor intensief contact met de nieuwe of tweede taal. Dit contact vereist veel communicatie (Graaff, 2013).

Als de aan te leren taal verder uitgewerkt wordt, om zo de communicatie te verbeteren, is het onderscheid van Coyle (2008) volgens Graaff (2013) bruikbaar. Hij maakt het onderscheid tussen *language of learning*, *language for learning* en *language through learning*. *Language of learning* is de taal die vereist is van een bepaald onderwerp of thema om er vervolgens iets van te begrijpen. *Language for learning* is de taal die nodig is in de leeromgeving om mee te kunnen doen aan de aangeboden activiteiten. Tot slot is er *language through learning* waarbij de nadruk ligt op uitbreiding van begripkennis (Coyle, Hood, & Marsh, 2010).

Uit dit onderscheid van Coyle blijkt dat bij CLIL, door het maken van combinaties van taalaanbod, er een hoger level van interactie tussen leerkrachten en leerlingen komt. Deze interactie draagt bij aan een fijne informatieoverdracht van het onderwijs van het Engels (Coyle, 2008).

International Primary Curriculum (IPC)

Tot slot is er de didactische werkvorm IPC. IPC koppelt thematisch werken en de Engelse taal aan elkaar. Deze koppeling zit verwerkt in de verschillende thematische units (IPC Nederland, 2013). Binnen een unit staan een aantal kenmerken centraal: hersenvriendelijk leren, zelfontdekkend leren, internationale gerichtheid en culturele uitwisseling.

Bij hersenvriendelijk leren gaat het om het aanbod van verschillende verwerkingsvormen. Ook zelfontdekkend leren is een kenmerk dat centraal staat binnen de

units. Bij dit kenmerk gaat het vooral om de ruimte om zelfstandig te kunnen werken aan opdrachten. Het kenmerk ‘internationale gerichtheid’ is gefocust op mogelijkheden van internationale talen. Tot slot is er de culturele uitwisseling, waarbij de focus op samenwerken en het ontdekken van andere culturen ligt (Thijs & Van der Velde, 2008).

Tijdens de thematische units, die gemiddeld 4 tot 8 weken duren, wordt gebruik gemaakt van een structuur die het leren van kinderen optimaal ondersteunt. Deze structuur start elke unit met een startpunt om kinderen enthousiast te maken. Bij de kennisoogst wordt er gekeken naar wat de kinderen al weten en wat ze willen leren (IPC Nederland, 2013).

Binnen elke IPC-unit is er een overkoepelend thema waarin alle zaak- en creatieve vakken aan bod komen. De vakken worden binnen IPC niet los aangeboden, maar zijn allemaal met elkaar verbonden. Door vakken met elkaar te verbinden qua thema, leggen leerlingen verbanden tussen de verschillende vakken en nemen ze actief deel aan het onderwijs (International primary curriculum, 2018). Tijdens het lesgeven binnen de IPC-unit gebruiken de meeste scholen doeltaalgebruik (Thijs & Van der Velde, 2008).

IPC-onderwijs gaat verder dan kennis en vaardigheden alleen: de algehele ontwikkeling van het kind als basis staat centraal en wordt door de school scherp gehouden (International primary curriculum, 2018).

3. Koppeling tussen de uitgangspunten van het onderwijs van het Engels en de principes van OGO

Zoals eerder in dit artikel besproken is, zijn de principes van OGO: zone van naaste ontwikkeling, brede persoonsontwikkeling, mogelijke ontwikkeling, zingeving en reflecteren en observeren. De hoofdvraag uit dit artikel luidt: ‘Hoe wordt het onderwijs van het Engels vormgegeven op basisscholen die werken volgens het concept ontwikkelingsgericht onderwijs?’.

Om onderwijs van het Engels te kunnen geven, moet er rekening gehouden worden met de uitgangspunten en kerndoelen van Engels (De Graaff, 2013). Om te kunnen vergelijken moet eerst duidelijk zijn wat de uitgangspunten van het onderwijs van het Engels zijn. SLO beschrijft de kerndoelen van Engels uitgebreid

(2007), in tabel 1 zijn de kerndoelen in het kort uitgewerkt:

Tabel 1

Kerndoelen van het onderwijs van het Engels.
(Aangepast van <http://tule.slo.nl/Engels/F-KDEngels.html>)

Kerndoel 11
Leerling raakt vertrouwd met klank van het Engels door te luisteren naar gesproken en gezongen teksten. {Luistervaardigheid}
Kerndoel 12
Leerling leert strategieën gebruiken om Engelse woordenschat uit te breiden. {Vocabulaireverwerving}
Kerndoel 13
Leerling leert strategieën te gebruiken bij verwerven van informatie van gesproken en geschreven Engelse teksten. {Luister- leesvaardigheid}
Kerndoel 14
Leerling leert zoeken in/op Engelstalige teksten, deze te ordenen en beoordelen op waarde. {Luister- leesvaardigheid}
Kerndoel 15
Leerling leert spreken over dagelijks leven in het Engels. {Spreek- en gespreksvaardigheid}
Kerndoel 16
Leerling leert standaardgesprekken voeren om zich in dagelijks leven te redden. {Gespreksvaardigheid}
Kerndoel 17
Leerling kan informeel contact hebben via brief, mail of chat in het Engels. {Schrijfvaardigheid}
Kerndoel 18
Leerling leert de internationale rol van Engels kennen.

Om deze kerndoelen goed in te kunnen zetten is er blootstelling aan input, verwerking op inhoud, verwerking op vorm, strategisch handelen en productie van output nodig (SLO, 2007). De verschillende kerndoelen zijn elk op verschillende wijzen verwerkt in didactieken zoals TPR, CLIL en IPC.

De principes van OGO, TPR, CLIL, IPC en de kerndoelen van het onderwijs van het Engels zullen vergeleken worden om een overzicht te krijgen van verschillende overlappings. De principes van OGO zijn zone van naaste ontwikkeling, brede persoonsontwikkeling, ontwikkelbaarheid, zingeving en reflecteren en observeren. In het eerste deel van dit artikel werden de principes van OGO uiteengezet met behulp van Van Oers (2013) en Bakker (2008, 2014). Wanneer er naar de kenmerken van deze principes gekeken wordt, komen de volgende kenmerken naar voren:

Tabel 2

Kenmerken van de principes van OGO. (Aangepast uit Bakker, 2008, 2014., De Haan, 2011., Van Oers 2009 & Van Oers 2013)

Principe van OGO:	Kenmerken van het principe van OGO:
Zone van naaste ontwikkeling.	- Stapje op leerling vooruit. - Sociaal- culturele activiteiten. - Totaalbenadering. - Grenzen ontdekken
Brede persoons-ontwikkeling.	- Lijkt op realiteit. - Kind gezien als deelnemer van de buitenwereld. - Relevante kennis, vaardigheden, kritisch denken, morele vaardigheden. - Sociaal-culturele activiteiten.
Ontwikkelbaarheid.	- Ontwikkeling geen vaststaand proces. - Betekenisvolle activiteiten. - Ondersteunen en begeleiden. - Bemoediging en ondersteuning.

Zingeving.	- Persoonlijke inzet leerlingen (betrokkenheid en motivatie). - Gedachtegang en betekenisgeving leerlingen gestimuleerd. - Betekenisvol
Reflecteren en observeren.	- Herhaling en vernieuwing. - Evalueren van observaties. - Ondersteuning.

Nu duidelijk is welke kenmerken en eigenschappen bij de principes van OGO passen, kan er gekeken worden naar welke didactiek van het onderwijs van het Engels de meeste overeenkomsten heeft met OGO.

In Tabel 3 is te zien welke kenmerken van de Engelse didactieken aansluiten op de kenmerken van de principes van OGO.

Tabel 3

Koppeling kenmerken van de principes van OGO aan kenmerken van TPR, CLIL en IPC. (Aangepast uit Coyle, 2008., Graaff, 2013., Hoeber, 2015., IPC Nederland, 2013., Pot, 2012 en Thijs & Van der Velde, 2008.)

Kenmerken van het principe van OGO:	Kenmerken Engelse didactieken:
Stapje op de leerling vooruit.	TPR: - Aanbod op opklimmend niveau. IPC: - Kennisoogst (wat weet een leerling al).
Totaalbenadering.	IPC: - Persoonlijke ontwikkeling leerling staat centraal.
Relevante kennis, vaardigheden, kritisch denken, morele vaardigheden.	CLIL/IPC: - Lesstof, waarden en normen aangeboden binnen verschillende vakgebieden.

Sociaal-culturele activiteiten.	IPC: - Activiteiten gericht op samenwerken en cultuurkennis.
Ondersteunen en begeleiden.	TPR: - Herhaling handelingen en lesstof. CLIL/IPC: - Leerkracht ondersteunt en begeleidt bij het spreken van de doeltaal.
Bemoediging en ondersteuning.	TPR: - Visuele ondersteuning. CLIL: - Leerkracht moedigt aan tot gebruik van doeltaal. IPC: - Binnen de thema's worden kinderen bemoedigt door eigen inbreng en hulp leerkracht.
Betekenisvol.	CLIL: - Engels geïntegreerd binnen verschillende vakgebieden. IPC: - Zingeving door motiverende startactiviteiten.
Lijkt op de realiteit.	CLIL: - Taalaanbod wordt aangepast op de activiteiten en leeromgeving.

Observatie en evaluatie.	x
Leerkracht als deelnemer (met verschillende rollen)	TPR: - Leerkracht is het voorbeeld bij de taal-lichaam-communicatie. CLIL: - Leerkracht daagt leerlingen uit om ook Engels te praten.
Oplossingsgerichtheid.	IPC: - Zelfontdekken d leren.
Ontdekken van grenzen.	CLIL: - Spreken van Engels binnen verschillende vakgebieden.

Om een conclusie te trekken vanuit het theorie-deel, zal er gekeken worden naar de overlappings van kenmerken van de drie didactieken van het onderwijs van het Engels in combinatie met de kenmerken van het principe OGO (Tabel 3). De vijf principes van OGO zijn als volgt samen te vatten: totaalbenadering, sociaal-culturele activiteiten, leerkracht als deelnemer, oplossingsgerichtheid en stapje op de leerling vooruit (Van Oers, 2013). Opvallend is dat IPC bij deze vijf kenmerken de meeste overlappings heeft. De didactiek die daarna het meest voorkomt is CLIL en TPR heeft de minste overlappings met de vijf kenmerken (Tabel 3). Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat IPC het best aansluit op de vijf kenmerken van OGO.

4. Welke aanbevelingen zijn te geven voor scholen die het Engels onderwijs willen koppelen aan OGO?

Probleemstelling

Dit onderzoek is opgesteld om de onderzoeksschool een aanbeveling te geven hoe ze het onderwijs van het Engels kunnen verwerken binnen OGO. Door een stroom van nieuwe leerkrachten is het concept OGO niet bij alle leerkrachten helder. Dit artikel kan duidelijkheid bieden en een toevoeging geven door de aanbeveling hoe het onderwijs van het Engels een plek zou moeten krijgen binnen OGO.

In het theoretische gedeelte is de koppeling gemaakt tussen de principes van OGO en tussen de didactieken van het onderwijs van het Engels: TPR, CLIL en IPC. Vanuit de theorie werd duidelijk, dat vooral IPC overlappingen hebben met OGO. Na het empirische deel kan er een antwoord gegeven worden op de hoofdvraag: 'Hoe wordt het onderwijs van het Engels vormgegeven op basisscholen die werken volgens het concept ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)?'.

In dit empirische deel zal er onderzocht worden hoe er lesgegeven kan worden op basisscholen waar OGO centraal staat. Een school passend bij OGO, omdat de onderzoeksschool een OGO-school is. Ook de onderzoeksvraag gaat over Engelse lessituaties binnen OGO, waardoor praktijkvoorbeelden van OGO-scholen nodig zijn.

Methode

Design

Dit onderzoek betrof een kwalitatief onderzoek. Er werden interviews afgenomen om duidelijk te krijgen hoe de didactieken van het onderwijs van het Engels (TPR, CLIL en IPC) een plek kregen binnen het onderwijs van het Engels op de twee OGO-scholen.

Participanten en procedure

Voor dit onderzoek zijn er telefonisch twee basisscholen geworven. De keuze voor specifiek deze basisscholen is genomen op aanraden van een professional op de Christelijke Hogeschool Ede (CHE). Beide basisscholen geven les binnen het OGO-concept en zijn aangesloten bij het landelijk centrum van de OGO-academie. Deze basisscholen hebben op vrijwillige basis

toegezegd mee te willen werken aan dit onderzoek. Vanwege een beperkte toezegging van scholen zijn er niet meer basisscholen betrokken bij het onderzoek.

Na het telefonisch contact zijn bij instemming van de directeuren en participanten momenten gepland om de interviews met de participanten uit te voeren. De participanten betrof drie leerkrachten en één IB'er die allemaal een hbo-opleiding hebben afgerond. Eén van de drie leerkrachten was een coördinator Engels. Op deze OGO-school bedacht ze samen met een expertteam Engels richtlijnen voor het onderwijs van het Engels op hun school aan. Tevens was deze participant ook de *native speaker* wie les gaf aan alle groepen. De IB'er ondersteunde alle groepen op de basisschool en had een duidelijk zicht op de resultaten en ontwikkelingen van de leerlingen.

De participanten waren verspreid over de twee OGO-scholen en gaven les verspreid over de onder-, midden-, en bovenbouw. Er is gekozen voor deze bouwen, omdat de onderzoeksschool de vraag naar voren liet komen vanuit alle bouwen. De onderzoeksschool zelf ligt in midden Nederland, echter lagen de twee OGO-scholen in Noord- en Zuid-Holland. Dit is zo gekomen, doordat het concept OGO op beide scholen sterk ontwikkeld is volgens de professional vanuit het CHE en doordat deze twee OGO-scholen medewerking wilden verlenen.

Alvorens de afspraak met de participanten is door de onderzoeker gekeken naar de visie en werkwijze van de school. Hierbij is vooral aandacht besteed aan de visie op het onderwijs van het Engels. Doordat er binnen het onderzoek drie didactieken van het onderwijs van het Engels naar voren kwamen, is er een kort overzicht gemaakt van deze didactieken voor de participanten waarbij kenmerken van de drie didactieken beschreven waren.

Tijdens de interviews zijn in ieder geval vier vragen gesteld die van tevoren bedacht waren (Bijlage 6). Bij de interviews, van gemiddeld een kwartier, is de beginvraag telkens dezelfde geweest: 'Hoe ziet jullie onderwijs van het Engels eruit?'. Vervolgens zijn er door de onderzoeker vragen gesteld over de manier van lesgeven tijdens het onderwijs van het Engels. Om duidelijk te krijgen op welke wijze de didactieken naar voren kwamen op de OGO-scholen, is het overzicht erbij gepakt. De participanten konden kijken naar

kenmerken van de didactieken en vervolgens een duidelijk antwoord geven op de vragen.

Na de interviews met de participanten, zijn alle gesprekken getranscribeerd in het programma *Microsoft Office Word* ter voorbereiding van de analyse.

Meetinstrument.

Als meetinstrument is er een niet-waarneembaar meetinstrument gebruikt: een semigestructureerd interview. Vier vragen waren alvorens vastgesteld en verantwoord vanuit de literatuur (Bijlage 4). Elk interview werd gestart met de vraag hoe het onderwijs van het Engels eruit zag op de school van de desbetreffende participant. Deze vraag werd gesteld omdat de link tussen de leerling met de context en cultuur binnen OGO erg belangrijk is (De Haan, 2011).

Een hulpmiddel tijdens het interview was een overzicht van de drie didactieken van het onderwijs van het Engels, met daarbij drie kenmerken van elke didactiek (Bijlage 3). Dit overzicht is bij elk interview gehouden om onduidelijkheid over de drie didactieken bij de participanten te voorkomen. De kenmerken komen vanuit Graaff., 2013., Pot., 2012. & Thijs & Van der Velde., 2008.

De interviewvragen waren valide, doordat de hoofdonderwerpen (OGO, TPR, CLIL en IPC) aan bod kwamen in de interviewvragen en deze vragen vanuit de literatuur verantwoord waren (Bijlage 4).

Ook waren de interviewvragen betrouwbaar. De betrouwbaarheid was het meest afhankelijk van de participanten. Alle vier de participanten waren werkzaam op een OGO-school en hadden zicht op de manier van lesgeven binnen de school. Hun eigen lesgeven werd besproken tijdens de interviews, waardoor er ruime kennis over handelingen tijdens het onderwijs van het Engels aanwezig was.

Data-analyse

Nadat de interviews getranscribeerd werden, is er gesegmenteerd en vervolgens gecodeerd. Dit heeft allemaal handmatig plaatsgevonden in het programma *Microsoft Office Word*. Bij het segmenteren zijn de interviewvragen (Bijlage 4) erbij gehouden om op deze manier antwoorden op de vragen in fragmenten te plaatsen. De fragmenten die uiteindelijk zijn verzameld (Bijlage 1) gaven een antwoord op de interviewvragen en daarmee uiteindelijk op de hoofdvraag.

Na aanleiding van de segmentatie zijn de fragmenten gecodeerd. De codering betrof gesloten- en open codes. De gesloten codes waren voor de interviewafname opgesteld en hadden betrekking op kenmerken van OGO, IPC, CLIL en TPR (Bijlage 5). De open codes zijn aan de fragmenten gekoppeld tijdens de codering. Nadat alle codes gekoppeld waren aan de verschillende fragmenten, zijn synoniemen samengevoegd (Bijlage 7). Toen alle synoniemen samengevoegd waren is er gekeken welke categorieën er gemaakt konden worden. Hieruit zijn de volgende categorieën ontstaan: CLIL, TPR, IPC, Incidenteel, Methode, VVTO (Bijlage 8). Deze categorieën zijn ontstaan, doordat de open- en gesloten codes gesorteerd werden. Uiteindelijk is er gekeken welke categorienaam passend was bij iedere sortering met dit als resultaat.

Tot slot is er bij de data-analyse gekeken in welke twee begrippen de categorieën samengevoegd konden worden. Hierbij is gekeken naar de onderzoeksvraag: 'Hoe wordt het onderwijs van het Engels vormgegeven op basisscholen die werken volgens het concept ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)?'. In deze vraag kwam het onderwijs van het Engels naar voren en het woord 'hoe'. Hieruit kwamen de volgende twee centrale begrippen naar voren: 1) eigenschappen van het onderwijs van het Engels en 2) manier van lesgeven (Tabel 5). Deze twee centrale begrippen gaven het resultaat weer en konden een antwoord geven op de onderzoeksvraag.

Tabel 5

Resultaat interviews vanuit geanalyseerde codering. (Vanuit interviews, zie bijlage 4.)

Centrale begrippen onderverdeling als resultaat open codering.	
Eigenschappen onderwijs van het Engels	Manier van lesgeven
-(Ouder)Betrokkenheid (xxxxx)	-Losse gesprekjes
-Spreekvaardigheid (xxx)	-Luister- en leesactiviteiten (xx)
-Thematisch (xxxxxxxxx)	-Losse oefeningen
-Realiteit (xx)	-Losse woorden (xxx)
-Spreekvrijheid (xx)	-Thematisch (xxxxxxxxx)
-Geen grammatica (xx)	-Koppelingen (xxxxxxx)
-Belang Engels	-Structureel
-Spelenderwijs (xxxxxx)	-Incidenteel (xxxx)
-Differentiatie niveaus	-Losse zinnen (xx)
-Doorlopende leerlijn	-Wisselende werkvormen (xx)
-Nut en relevantie (xx)	-Gebruik van taal
-Belevingswereld	-Native speaker
-Enthousiasme (xx)	-Schrijven
	-Vierfasenmodel

Resultaten

De hoofdvraag van dit onderzoek was ‘Hoe wordt het onderwijs van het Engels vormgegeven op basisscholen die werken volgens het concept ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)?’. Vanuit het theoretisch gedeelte kwamen de overlappingen tussen TPR, CLIL, IPC en OGO binnen het onderwijs van het Engels naar voren. Hierbij werd duidelijk dat IPC de meeste overlappingen had met de kenmerken van het principe OGO. Hieronder zullen de resultaten vanuit het empirische onderzoek uiteen worden gezet.

De hoofdvraag werd tijdens de interviews onderverdeeld in vier interviewvragen (Bijlage 4). De resultaten zullen aan de hand van deze vier interviewvragen behandeld worden:

1. Onderwijs van het Engels op OGO-scholen.

Op de ene OGO-school zag het onderwijs van het Engels er als volgt uit: in de onderbouw werd er incidenteel op speelse wijze Engels aangeboden en in de bovenbouw werd er naast de incidentele momenten ook structureel lesgegeven middels een methode Engels (Bijlage 9). Op de andere OGO-school hadden de kinderen twee keer per week een les Engels. De eerste les werd in elke groep gegeven door de *native-speaker* passend binnen het thema van de groep. De tweede les werd door elke groepsleerkracht zelf gegeven, deze les sloot aan op de eerder gegeven les die week (Bijlage 10).

2. Gebruik Total Physical Response (TPR).

De participanten wisten wat TPR inhield en pasten dit op incidentele- en structurele manieren toe binnen hun onderwijs van het Engels. Een voorbeeld van een incidentele manier: ‘*Met dat thema over het ziek zijn: ‘Zeg eens aa’, dan ga je ook alles benoemen. (...) hoofd, schouders, knie en teen, dat hebben we toen ook in het Engels gezongen.*’ Deze leerkracht vertelde dat hun onderwijs van het Engels losse oefeningen betrof op momenten dat er een link met het onderwijs van het Engels werd gezien door leerling of leerkracht.

Een voorbeeld van een structurele manier werd gegeven door de participant die als *native-speaker* de kinderen les gaf. Alvorens de lessen gegeven werden, werd er gekeken welke lesactiviteiten er binnen het onderwijs van het Engels bij de thema’s pasten. Een voorbeeld: ‘*Het verhaal van (...) Romulus en Remus (...). Daar had ik allerlei activiteiten mee gedaan, maar op een gegeven moment ook dus dat soort verhaal als een TPR-verhaal uitgewerkt. Dus dan heb je wel bijvoorbeeld een zin als ‘Romulus and Remus fought’, of zo, ‘He killed his brother’ (...), dus dan heb je best wel gewoon simpele dingen zeg maar. Dan wel bewegingen erbij, dus dan was het ‘kill, fight, put the basket in the river’.*’

Uit het incidentele en structurele voorbeeld blijkt dat de kenmerken van TPR duidelijk aan bod komen binnen de twee OGO-scholen: korte opdrachten, die visueel ondersteund worden met materialen of gebaren (Pot, 2012). Daarnaast blijkt uit deze voorbeelden ook dat de fysieke actie daadwerkelijk plaatsvindt. De taal-lichaam communicatie zoals Hoeber (2015) beschrijft,

komt terug in de lessen van het onderwijs van het Engels.

3. Content and language integrated learning (CLIL).

Bij CLIL staat onder andere *language of learning* centraal. Hierbij gaat het erom dat leerlingen de taal kunnen spreken die nodig is om bepaalde onderwerpen of thema's te kunnen begrijpen (Coyle, Hood, & Mars, 2010). Het spreken van de Engelse taal is belangrijk bij CLIL. Eén van de participanten gaf aan dat ze op school een *'English Wednesday'* hebben ingevoerd hadden. Hierover werd het volgende gezegd: *'Het idee daarachter is dat we zoveel mogelijk in het Engels doen. (...) In elke groep wordt de dag begonnen in het Engels, het tien-uurtje wordt in het Engels gedaan, overgangen tussen de lessen en de afsluiting van de dag is in het Engels.'* Op deze dag werd er veel Engels gesproken met leerlingen, leerkrachten onderling en richting ouders.

Op de andere OGO-school was geen dag waarop de Engelse taal centraal stond, maar het spreken tijdens het onderwijs van het Engels wel: *'Het is inderdaad ook heel veel losse gesprekjes voeren. Dus binnen zo'n thema staat er dan eigenlijk iets centraal en dat kan zijn je leert vertellen over je muziekstijl.'*

Op beide scholen lag de nadruk op het geven van een input in het Engels. Kinderen werden op deze manier uitgedaagd om Engels te spreken. Over het resultaat van het vele spreken in het Engels door leerlingen zei één van de participanten het volgende: *'Ik merk wel in elke groep dat kinderen durven te praten. (...) Er is eigenlijk niemand waarbij ze bang zijn om te praten.* Er was een positief resultaat zichtbaar van de toepassing van het CLIL-kenmerk 'spreken'.

4. International Primary Curriculum (IPC).

Binnen IPC staan de thematische units centraal (IPC Nederland, 2010). Uit de interviews bleek dat de participanten thematisch onderwijs toepasten binnen het onderwijs van het Engels. Eén van hen zei hierover het volgende: *'Vorig thema had groep 3 de ruimte. (...) kinderen leren in het Nederlands de planeten, bepaalde termen voor ruimteschepen (...) dat is gewoon niet nuttig om aan te leren in het Engels. (...) we zaten te denken: ruimte, ga je dus ook naar de maan, zon, de dag die veranderd. Dus we gingen kijken naar woorden*

die met dagen: dus dagen van de week, tijdsverloop, maanden hebben we ook gedaan.'

Een andere participant benoemde een situatie waarbij het thema dieren was: *'(...) dan ging je op een gegeven moment over dierenmanieren, dus dan pak je de namen natuurlijk in het Engels erbij.'*

Uit beide thematische voorbeelden werd duidelijk dat de participanten met de lesstof aansloten op de thema's.

De resultaten, en daarbij de voorbeelden, die hiervoor naar voren kwamen aan de hand van de drie didactieken, gaven slechts enkele fragmenten vanuit de interviews weer. Het resultaat vanuit de gehele interviews is te zien in Tabel 5. Vanuit de open- en gesloten codering zijn deze kenmerken naar voren gekomen en verdeeld over twee centrale begrippen:

1. Eigenschappen onderwijs van het Engels

Binnen deze kolom staan kenmerken die passend zijn bij de eigenschappen van het onderwijs van het Engels op een OGO-school. Al deze kenmerken komen voort uit de interviews en zijn overkoepelende en overeenkomstige kenmerken die voorkomen op de OGO-scholen. Deze kenmerken zeggen vooral iets over de manier van het onderwijs van het Engels algemeen. Wat typeert nou daadwerkelijk het onderwijs.

2. Manier van lesgeven

Uit deze kolom kunnen didactische aspecten gehaald worden. Alle kenmerken die hierbij staan hebben te maken met de wijze waarop de les van het onderwijs van het Engels gegeven wordt op een OGO-school. Anders dan de eerste kolom gaat het hier dus vooral over het onderwijs van het Engels in de klas in plaats van in de school.

Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om een antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag: 'Hoe wordt het onderwijs van het Engels vormgegeven op basisscholen die werken volgens het concept ontwikkelingsgericht onderwijs (OGO)?'. De verwachting vanuit het theoretische gedeelte is dat de overlappende kenmerken van OGO, TPR, CLIL en IPC binnen het onderwijs van het Engels naar voren komen op de twee OGO-scholen. De conclusie vanuit het theoretisch gedeelte hield in dat IPC de meeste overlappingen had met de kenmerken van het principe OGO.

Uit de resultaten blijkt dat er diverse overeenkomstige kenmerken van TPR, CLIL en IPC zichtbaar zijn binnen het onderwijs van het Engels op de OGO-scholen. De vier kenmerken met de hoogste frequentie waren: 1) thematisch, 2) koppelingen, 3) spelenderwijs en 4) betrokkenheid (Tabel 5).

Het eerste kenmerk is *thematisch*: Hiermee wordt bedoeld dat er met de lessen zoveel mogelijk op het thema aangesloten moet worden (Van Oers, 2013). Het tweede kenmerk is *koppelingen*: met koppelingen worden linkjes tussen lessen bedoeld met andere vakken en met het thema algemeen (Bakker, 2008). *Spelenderwijs* is het derde kenmerk: de activiteiten en werkvormen moeten zo veel mogelijk op een speelse manier plaatsvinden, om zo betrokkenheid, motivatie en enthousiasme te creëren (De Haan, 2011b). Tot slot het kenmerk *betrokkenheid*: kinderen moeten betrokken blijven door middel van eigen invullingen, eigen ervaringen en meningen toe te voegen aan de lessen (De Haan, 2011b).

Ervan uitgaande dat beide OGO-scholen werken volgens de principes en kenmerken van OGO, kan een conclusie getrokken worden op basis van theorie (Tabel 4) en resultaten (Tabel 5). Deze luidt als volgt: Het onderwijs van het Engels zou op OGO-scholen plaats moeten vinden door het onderwijs zo in te richten dat de kenmerken thematisch, koppelingen, spelenderwijs en betrokkenheid naar voren komen. Naast deze vier kenmerken zijn er nog een aantal kenmerken die naar voren zouden moeten komen, echter kwamen deze met een lagere frequentie voor binnen het onderzoek (Tabel 5).

Discussie

In dit onderzoek is onderzocht op welke manier het onderwijs van het Engels verweven kan worden binnen OGO. Om het onderwijs van het Engels te onderzoeken zijn er drie verschillende didactieken behandeld: TPR, CLIL en IPC. Echter heeft de didactiek TPR zwakke kenmerken. Zo stelt Richard Frost van de British Council, dat TPR alleen gebruikt kan worden bij een beginnend niveau van Engels. Hierbij geeft hij ook aan dat wanneer het onderwijs van het Engels vaak op deze manier aangeboden wordt, het saai wordt. Het zou volgens hem altijd in combinatie met andere didactieken aangeboden moeten worden (2018). Dit zou betekenen dat deze didactiek niet apart aangeboden zou kunnen worden in dit artikel.

Een ander zwak element aan dit onderzoek is de hoeveelheid participanten. Voor een kwalitatief onderzoek zijn er tussen de vijf en vijftientig participanten nodig (Feijt, 2017). In dit onderzoek zijn slechts vier participanten geïnterviewd. Dit zijn erg weinig participanten, waardoor de validiteit van dit onderzoek in twijfel kan worden gebracht.

Echter een sterk punt van dit onderzoek op het gebied van validiteit is de participant met als functie coördinator Engels, wie tevens de *native speaker* van de school is. Tijdens het onderwijs van het Engels wordt door haar Engels gesproken. Doeltaalgebruik van de leerkracht lokt ook het gebruik van leerlingen uit. Op deze manier hebben leerlingen intensiever contact met de nieuwe of tweede taal (Graaff, 2013).

Het tweede sterke punt van dit onderzoek is dat er binnen de conclusie drie didactieken van het onderwijs van het Engels verwerkt zijn. Coyle stelt dat door het maken van combinaties van taalaanbod er een hoger level van interactie tussen leerkrachten en leerlingen komt. Deze interactie draagt bij aan een fijne informatieoverdracht van het onderwijs van het Engels (2008).

Aanbevelingen

Vanuit dit onderzoek wordt aanbevolen om op iedere OGO-school een coördinator Engels aan te stellen. Deze persoon kan leerkrachten ondersteunen bij het bepalen van de input van het onderwijs van het Engels binnen een thema. Deze ondersteuning kan individueel of in een groep en kan inhouden dat er bepaalde energizers en werkvormen besproken en aangeboden worden. Op deze manier worden leerkrachten geïnspireerd en gemotiveerd om binnen hun thema het onderwijs van het Engels te betrekken.

Daarnaast wordt aanbevolen een studiedag te organiseren, waarbij de manier van lesgeven per leerkracht onderzocht en ontwikkeld kan worden. De eigenschappen van het onderwijs van het Engels en daarbij de manieren van lesgeven vanuit Tabel 5 staan op deze studiedag centraal.

De derde aanbeveling houdt een uitwisseling van ideeën in met andere OGO-scholen die verbonden zijn aan het landelijk centrum van de OGO-academie. Elke OGO-school werkt op een eigen manier. Doordat iedere manier anders is, kan er geleerd worden van en met elkaar.

In een vervolgonderzoek zou er gekeken kunnen worden naar het effect van een *native speaker* op een basisschool. Hierbij kan gekeken worden naar de verschillende manier van aanpak op een school. Enerzijds scholen die wel een *native speaker* hebben en anderzijds scholen zonder. Hierbij zal gekeken kunnen worden naar de resultaten van kinderen op een school met *native speaker* en een school zonder. Dit vervolgonderzoek zou van belang zijn omdat het een uitbreiding is van het onderwijs van het Engels. Dit onderwijs blijft zich ontwikkelen en de noodzaak van de Engelse taal is zichtbaar. Kinderen moeten zich in deze maatschappij namelijk steeds vaker communiceren in het Engels (Douma et al., 2016).

Literatuur

Adam, C., & Gonzalez, S. (2015). *Vreemdetalenonderwijs op de basisschool, waarom en hoe?* Geraadpleegd op 23-05-2019 van <http://lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltm/article/download/93/91>

Asher, J., & Price, S. (1967). *The learning strategy of the total physical response: some age differences*. Geraadpleegd op 13-11-2018 van <https://www-jstor-org.proxy.library.uu.nl/stable/pdf/1127119.pdf?refreqid=excelsior%3A4772b808e64758dce6ffd57f3d760969>

Bakker, H. (2008). *Oog voor OGO in het Christelijk basisonderwijs*. Amsterdam: Buijten & Schipperheijn Motief.

Bakker, H. (2014). *Expansief leren van een schoolorganisatie*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

Biesta, G. (2012). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten*. Geraadpleegd op 07-02-2019 van https://www.boomhogeronderwijs.nl/media/6/9789059318137_inkijkexemplaar.pdf

Carpay, J.A.M. (1990). Van blauwdruk naar werkelijkheid: Engels in het Basisonderwijs. Deel 1. *Vernieuwing, tijdschrift voor onderwijs en opvoeding*. September, 14-17.

Carpay, J.A.M. (2009), in Bakker (2008). Interview met prof.dr. J. Carpay. IN B. Nellestijn, *OGO als een gezamenlijke onderneming* (pp. 21-23). Alkmaar: OGO-Academie

Coyle, D. (2008, 22 december). *Content and Language Integrated Learning: Towards a Connected Research Agenda for CLIL Pedagogies*. Geraadpleegd op 13-11-2018 van <https://www-tandfonline-com.proxy.library.uu.nl/doi/pdf/10.2167/beb459.0?needAccess=true>

Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *Content and Language Integrated Learning Motivating Learners and Teachers*. Geraadpleegd op 13-11-2018 van

http://www.bayern-bilingual.de/realschule/userfiles/Bilingual_konkret/SLR13_Coyle.pdf

Dalton-Puffer, C., & Nikula, T. (2014, 14 maart). *Content and language integrated learning*. Geraadpleegd op 13-11-2018 van <https://www.tandfonline-com.proxy.library.uu.nl/doi/pdf/10.1080/09571736.2014.891370?needAccess=true>

De Graaff, R. (2013). *In elk lokaal een vreemde taal*. *Levende talen magazine*, 100(7). Geraadpleegd op 13-11-2018 van <http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltn/article/viewFile/559/551>

De Graaff, R. (2013). *Didactiek en opbrengsten van tweetalig onderwijs*. Utrecht University Repository. (Lecture).

De Graaff, R. (2015). *Vroeg of laat Engels in het basisonderwijs?* *Levende talen magazine* 100 (2) Geraadpleegd op 23-05-2019 van <http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltn/article/download/1101/1069>

De Haan, D. (2011). *Persoonsvorming en Ontwikkelingsgericht Onderwijs*. Geraadpleegd op 12-11-2018, van <https://www.inholland.nl/media/10301/persoonsvorming-en-ogo-essay-oktober-2011.pdf>

De Haan, D. (2011b, maart). *Essays over vorming in het onderwijs*. Geraadpleegd op 12-11-2018, van <https://core.ac.uk/download/pdf/34570571.pdf#page=25>

Dobber, M. (2019). Sociaal-culturele praktijken. *Zone*, special bij OGO conferentie van 20-03-2019.

Douma, T., Schnabel, P., Ten Dam, G., Van Eijk, R., Tabarki, F., Van der Touw, A., . . . Visser, M. (2016). *Ons Onderwijs 2032 : Eindadvies*. Geraadpleegd op 07-02-2019 van https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/346309/Ons_Onderwijs2032_Eindadvies_januari_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Feijt, A. (2017, 06 12). *Kwalitatief onderzoek, hoeveel interviews heb je nodig?* Geraadpleegd op 25-05-2019 van Research company: <https://www.rcompany.nl/kwalitatief-onderzoek-hoeveel-interviews-heb-je-nodig/>

Frost, R. (sd). *Total physical response - TPR*. Geraadpleegd op 25-05-2019 van British Council: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/total-physical-response-tptr>

Goshn, I. (2002, 1 april). *Four good reasons to use literature in primary school ELT*. Geraadpleegd op 20-11-2018 van <https://academic-oup-com.proxy.library.uu.nl/eltj/article/56/2/172/514491>

Groenewegen, G. (2012). *Faculty of Humanities Theses*. (Bachelor thesis).

Hoeber, S.J. (2015). *Faculty of Social and Behavioural Sciences Theses*. (Master thesis).

International primary curriculum. (2018). *Het IPC-curriculum*. Geraadpleegd op 11-01-2019 van <https://ipc-nederland.nl/ipc/het-ipc-curriculum>

International primary curriculum. (2018b). *OGO-onderwijs*. Geraadpleegd op 11-01-2019 van <https://ipc-nederland.nl/ipc/ogo-onderwijs>

IPC Nederland. (2013). *IPC in actie*. Opgeroepen op December 2, 2013, van Het International Primary Curriculum: <http://www.ipc-nederland.nl/waarom-ipc-de-ipc-in-actie>

Kerpel, A. (2014b, 1 juni). *Ontwikkelingsgericht onderwijs*. Geraadpleegd op 12-11-2018, van <https://wij-leren.nl/ogo-ontwikkelingsgericht-onderwijs.php>

Kirschner, P. A., & Neelen, M. (2016, 15 november). *The cold left-overs of inquiry-based learning*. Geraadpleegd op 01-02-2019 van <https://3starlearningexperiences.wordpress.com/2016/11/15/the-cold-left-overs-of-inquiry-based-learning/>

Onderwijsinspectie. (2017, 11 13). *Brochure Ruimte in Regels*. Geraadpleegd op 23-05-2019 van www.onderwijsinspectie.nl

https://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/onderwijsinspectie/documenten/brochures/2017/11/13/brochure-ruimte-in-regels/Ruimte+In+Regels_Handreiking.pdf

Onderwijsraad (2002). *De kern van het doel: Reactie op het advies van de commissie Wijnen over de kerndoelen basisonderwijs*. Den Haag: Onderwijsraad.

Oostdam, R., & Van Toorenburg, H. (2002). 'Leuk is not enough'. *Levende talen tijdschrift*.

Pot, H. (2012, juni). *T2PR bij jonge absolute beginners: een omweg waard?* Geraadpleegd op 12-11-2018, van <https://www.inholland.nl/media/8813/tijdschrift-taal-tpr-juni-2012-docx.pdf>

Rietdijk, H., & Bulterman, J. (2010). *Onderwijsbehoeften rekenen wiskunde verhelderen met hulp van didactische modellen*. Geraadpleegd op 12-11-2018, van http://www.fisme.science.uu.nl/publicaties/literatuur/panama_cursusboek/pcb_31_153-165_Rietdijk.pdf

SLO. (2007, april). *Concretisering van de kerndoelen Engels*. Geraadpleegd op 06-12-2018 van <http://downloads.slo.nl/Repository/concretisering-van-de-kerndoelen-engels.pdf>

Shinde, M., & Karekatti, T. (2012, januari). *Pre-Service Teachers' Beliefs about Teaching English to Primary School Children*. Geraadpleegd op 12-11-2018 van <https://eric.ed.gov/?id=ED529115>

Thijs, A., & Van der Velde, J. (2008, april). *Versterking van de internationale dimensie in het onderwijs*. Geraadpleegd op 11-01-2019 van https://www.leernetwerkeducatie.nl/mediawiki/18/images/7/70/Internationale_dimensie_in_het_onderwijs.pdf

Thijs, A. (2011). Engels in het basisonderwijs: een vak in ontwikkeling. *Tijdschrift Taal*, 3(5),

1–5. Geraadpleegd op 11-01-2019 van <http://downloads.slo.nl/Documenten/3.5-engels-in-het-basisonderwijs.pdf>

Twynstra Gudde Kennisbank. (z.d.). *Leren en ontwikkelen*. Geraadpleegd op 11-01-2019 van <https://www.twynstraguddekennisbank.nl/leren-en-ontwikkelen>

Special, 43(1). Geraadpleegd op 06-11-2018 van http://www.ogo-academie.nl/wp-content/uploads/2013/02/130101_OGO_Special_Didactief.pdf

Van der Veen, C. (2017, 29 augustus). Didactief | Faits divers: ontwikkelingsgericht onderwijs. Geraadpleegd op 15-02-2019 van <https://didactiefonline.nl/artikel/faits-divers-ontwikkelingsgericht-onderwijs>

Van Oers, B. (2013, januari). *Ontwikkelingsgericht onderwijs*. Didactief

Van Oers, B. (2009). *Ontwikkelingsgericht werken in de bovenbouw van de basisschool*. Alkmaar: De Activiteit.

Van Oers, B. (2003.). Signatuur van Ontwikkelingsgericht Onderwijs. *Zone*, 2(3), 11–15. Geraadpleegd op 06-11-2018 van http://www.ogo-academie.nl/documenten/oers_signatuur.pdf

Van Oers, B. (2000). *Visies op onderwijs aan jonge kinderen*. Assen: Gorcum.

Van Oers, B. (2007, 02). *Voorbij het nieuwe leren*. Pedagogiek.

Veer, R. van der. (1985). *Cultuur en cognitie. De theorie van Vygotsky*. Groningen: Wolters Noordhoff.

Westhoff, G. (2008). *Een 'schijf van vijf' voor het vreemdetalenonderwijs (revisited)*. Enschede: NaB-MVT.

Bijlage 1 – Codering interviews

INTERVIEW 1.

1.1	<i>Ik zie al wel bij groep 3 als we binnenkomen dat ze zeiden 'Joh als er woorden langskomen binnen het thema, met het tellen met de dieren'. Maar in de onderbouw is dus geen methode, en vanaf de bovenbouw, vanaf groep 5 is er dus een methode.</i> Ja, ja dat klopt. Ja eigenlijk hij is van, vanaf groep 5. In 7,8 gebruiken we hem echt structureel zeg maar.	• Thematisch • Structureel
1.2	En in 5,6 wat we kunnen pakken, dat nemen we erbij zeg maar. Binnen een thema dus? Ja binnen een thema inderdaad en het is eigenlijk wel de bedoeling dat we binnen de thema's dat er ook gewoon aandacht besteden aan dat Engels.	• Thematisch • Incidenteel
1.3	Maar je ziet wel dat je dat met elkaar ook scherp moet houden, want anders zakt het gewoon weer weg. <i>Ja</i> Want dan heb je een tijd, weet je wel, als we dat net met elkaar afgesproken hebben zie je die, dat ook overal weer hangen. En dan zie je dat en dan denk je van ho, nou we hebben er weer ergin in. En naarmate je dan weer een stukje verder bent, dan zakt dat ook wel weer een beetje af.	• Scherp houden
1.4	Maar sommige kinderen zijn er ook heel erg op gespitst, dus dan pak je hem ook wel weer mee. Gewoon woorden en, en dan soms weet je wel met een grapje van nou he <i>how do you do</i> en weet ik het allemaal. Maar dan weet je een beetje spelen waar ook waar dat nodig is. En weet ja bij dat reisbureau zou je hem heel goed erbij kunnen pakken bijvoorbeeld.	• Betrokkenheid • Spelenderwijs

INTERVIEW 2

2.1	In zekere zin voelen kinderen zich hier bij het thema 'wij zijn vrij' absoluut niet minder waardig. Ze vinden het echt verschrikkelijk dat dat dus in sommige landen zo is. Dus ja dat stuk onderzoek ging ook over Saudi-Arabië bijvoorbeeld he, van ja tot voor kort mochten vrouwen daar geen auto rijden bijvoorbeeld. Waar slaat dat op weet je wel echt, die verontwaardiging bij de kinderen. Maar daardoor doken ze er wel echt heel erg in. Ja en dat het in heel veel landen nog steeds zo is.	• Betrokkenheid • Realiteit
2.2	<i>Dus er wordt ook aangesloten op wat er gebeurt in de wereld met je thema.</i> Ja, eigenlijk doe je dat natuurlijk aan de hand van dat artikel. Dat je het opent zeg maar, dat je probeert constant	• Thematisch • Realiteit • Koppelingen

	de link te leggen met de echte wereld. Ja. Naja en dan natuurlijk het stukje geschiedenis he. Over de oorlog. Waarom voeren mensen oorlogen, oorlog en hoe ontstaat een oorlog. Nou hoe verliep dan de tweede wereldoorlog. Had je gewoon in grote lijnen ook voor iedereen het duidelijk krijgt. Ja en we hebben dan gekeken naar allemaal monumenten uit de oorlog. En zo zijn we ook bij onze expositie uitgekomen zeg maar. Dus de verwoeste stad, Rotterdam wat gebombardeerd wordt. Dat monument in Westerbork, ja die rails. Naja goed, dan kom je eigenlijk al automatisch uit bij de concentratiekampen. Dus zo proberen we eigenlijk alles te, aan elkaar te linken.	
2.3	Ja nee ik begreep al jullie hebben vanaf groep 5 tot en met 8 een methode van Engels. Ja klopt, ja. Oké, en die zit gewoon helemaal los van thema? Eigenlijk wel. Het is zo dat wij vorig jaar met een nieuw thema, nieuwe methode zijn begonnen. En we hadden eigenlijk altijd alleen groep 7 en 8 methode <i>hello world</i> en die methode, ja die voldeed op een gegeven moment niet meer. We hebben toen gezegd, oké we willen het ook doortrekken naar beneden toe he, omdat ja kinderen laten toch wat dat betreft steeds meer Engels nodig hebben en in aanraking komen met het Engels.	• Methode • Belang Engels
2.4	Dus we hebben gezegd nou oké, vanaf groep 1 en 2 gaan we door middel van liedjes, of kleine gesprekjes gaan we toch proberen om Engels aan te bieden. Alleen dat is dan veel meer incidenteel.	• Spelenderwijs • Incidenteel
2.5	We hebben gezegd, nou in groep 5, 6 gaan we ook Engels geven met behulp van een methode. En dat was dan eigenlijk vorig jaar een proef. Om te kijken of dat ook echt werkte. Dus dat hebben we toen gewoon één boek of één set van boeken aangeschaft en in 7 en 8 doen we het dan structureel. Maar het staat inderdaad echt helemaal los van het thema ja.	• Methode
2.6	En vorig jaar heb ik in groep 5 lesgegeven. En toen heb ik wel geprobeerd om binnen dat thema dan wel al die woorden aan te bieden. Dus dan ging het op een gegeven moment over dierenmanieren dus dan pak je de namen natuurlijk in het Engels erbij. Dus als de link gelegd kan worden dan denk ik dat dat in alle groepen wel gebeurt. Maar het is niet structureel zeg maar	• Thematisch • Automatisch • Incidenteel
2.7	Ja, het is even kijken hoor. In ieder geval die TPR he, die zit er wel in zeg maar dus die dat soort oefeningen. Maar dat zijn dan wel losse oefeningen zeg maar, dus die zitten er wel in. En het is inderdaad ook heel veel losse gesprekjes voeren dus het binnen zo'n thema staat er dan eigenlijk iets centraal en dat kan zijn je leert vertellen over je muziekstijl.	• TPR • Losse oefeningen • Losse gesprekjes

2.8	‘De team’ gaat bijvoorbeeld over een band he, nou een aantal vrienden die een band vormen. Nou dan gaat het erover van welke muziek hou jij nou eigenlijk en waar luister je graag naar, speel je ook een instrument. En nou dat soort gesprekken worden dan eigenlijk gevoerd. Ja En dan leren ze om aan te geven nou <i>I like soul of jazz</i>. Dus het is een beetje verschillend eigenlijk.	• Thematisch • Betrokkenheid • Engels spreken
2.9	Het is inderdaad vooral ook het gebruik van de taal om de taal te leren he dus dit die luister- en leesactiviteiten die zitten daar wel echt heel erg in. Anderen vakken worden eigenlijk niet in het Engels gegeven.	• Gebruik van taal. • Luister- en leesactiviteiten • Geen integratie
2.10	Wij hebben dan ook inderdaad echt overleg met het voortgezet onderwijs gehad om te vragen van jongens waar moeten wij nou echt eigenlijk aan voldoen. Want het was op een gegeven moment van een beetje onduidelijk. Een andere school in Ridderkerk was bezig om tweetalig onderwijs te geven aan kleuters. Nou de kinderen die vanaf die groepen 8 naar de middelbare school hier in Ridderkerk doorstromen ja die zitten natuurlijk op een heel ander level dan ja kinderen die bijvoorbeeld hier van school komen. Terwijl ze op andere scholen vrijwel geen Engels aangeboden kregen, dus ja dat voortgezet onderwijs moet ook natuurlijk ergens een nulpunt bepalen.	• Voortgezet Onderwijs • Onduidelijkheid • Verschillende niveaus • Nulpunt
2.11	Toen hebben ze ook gezegd van ja het is vooral belangrijk dat kinderen durven praten. Dat ze over die drempel heen durven stappen. En weet je fouten maken gebeurt toch, als een kind aan het begin. Dat is helemaal niet erg, je moet juist in vrijheid durven praten.	• Engels spreken • Over drempel • Fouten maken • Vrijheid
2.12	En we hebben toen ook gezocht naar een methode die ons daarbij kon helpen. Dus heel veel lezen en luisteren, activiteiten zeg maar. Weinig grammatica. Echt daarop focussen. Ja en dat grammatica dat komt in het voortgezet onderwijs	• Methode • Luister- en leesactiviteiten • Geen grammatica
2.13	De sterke kant is denk ik dat er heel veel nadruk is op die spreekvaardigheid inderdaad en dat kinderen op een gegeven moment echt wel durven.	• Spreekvaardigheid • Vrijheid
2.14	Maar ik zou het liever en nog meer gekoppeld zien aan het thema. Dat zou natuurlijk ideaal zijn. Dat wat we natuurlijk destijds met wereldoriëntatie ook geprobeerd hebben. Ja stel dat het geïntegreerd kan worden, dat zou natuurlijk top zijn.	• Koppelingen • Integratie

INTERVIEW 3

3.1	<i>Wat een leuk thema, wat leuk om de kinderen echt zo betrokken te zien.</i> Ja? Ja ik dacht ik laat het ze maar zelf een beetje vertellen van hoe het gegaan is. Dan is ieder geval wat tot nu toe, we zijn eigenlijk aan het afronden nu met die informatie toestanden. En dan moet het nog opgeplakt en her en der worden.	Betrokkenheid
3.2	Ja, in de onderbouw doe je wel wat, maar niet heel erg veel. <i>Nee precies</i> Wordt meer met Engels met losse woorden. Vorige thema gingen ze ‘zeg eens aa’, dat ging over je eigen lichaam en over het ziekenhuis en dat soort dingen. Nou toen hebben we inderdaad de, weet je wel de lichaamsdelen in het Engels middels een liedje hebben we dat toen gedaan.	- Losse woorden - Spelenderwijs
3.3	<i>En de onderbouw is dus, onderbouw middenbouw, vooral passend.</i> Ja dan moet je even kijken wat je kan en wat er past. <i>Ja, en kijken jullie daarvoor ook naar, voordat jullie een thema beginnen, joh wat kunnen we aan bod laten komen van Engels?</i> Nou niet, nee eigenlijk met het brainstormen en zo hebben we het niet zo over het Engels eerlijk gezegd.	- Passend - Geen brainstorm
3.4	<i>Ja en is, op die manier gebeurt het dus incidenteel? Denk ik, hoe?</i> Ja net of het past, ja. Kinderen die vragen er niet zo naar. Soms zeg ik wel eens, weet je wel, als je dan een woord hebt wat lastig te schrijven is, dan zeg ik joh dat is lastig want dat is een woord uit het Engels. Weet je wel of Frans. Weet je wel zoals trottoirs of dat soort dingen. <i>Precies</i> Ja dus dat horen ze mij wel benoemen, maar niet echt nee. Het moet net aan de orde komen en je moet er tijd voor hebben om daar even wat mee te gaan doen.	- Incidenteel - Kennis andere taal - Tijd
3.5	Ik denk dat je dan meer richting het thematisch werken gaat, want omdat je meer de Engelse woorden tussendoor erbij kan pakken. Zoals nu met de dieren zou dat heel goed kunnen, dat je dan daar mee aan de slag gaat.	IPC
3.6	<i>TPR, ja.</i> Ja want zoals ik net vertelde met dat thema over het ziek zijn ‘zeg eens aa’, dan ga je ook alles benoemen. Weet je wel hoofd, schouders, knie en teen, dat hebben we ook in het Engels gezongen. <i>Ja en dan raak je het ook aan.</i> Ja dan doe je dat met je handen, ja.	TPR

3.7	Ja, nee lezen en zo dat niet. Ik heb nog wel een Engels boek hier staan in de kast. Dat gaat over dat lied van de, is dat The Beatles, nee. Hoe heet hij nou? John Lennon. <i>Oh 'Imagine'. Oh wat cool dat daar een boek van is, dat wist ik helemaal niet.</i> Nee, vond het leuk want je kunt het ook weer goed gebruiken als je het over mensenrechten en dat soort dingen hebt. In het Engels is het ook en staat ook de Nederlandse vertaling dan	• Geen lezen • Spelenderwijs • Vertaling
3.8	Ik denk misschien dat jullie kunnen werken met het thematische. Dat je daaraan zeg maar de Engelse woorden koppelt. Eventueel met hele kleine zinnetjes erbij 'I am' of zoiets, weet je wel? <i>Ja</i> Ja zo heel simpel, dat je dat zo zou kunnen doen	• Thematisch • Koppelingen • Korte zinnetjes

INTERVIEW 4

4.1	We streven er wel naar om een VVTO-school te zijn: dus vroeg vreemde talenonderwijs. Dus vanuit Engels geven we dus Engels vanaf groep 1/2, en tot en met groep 8 geven we.	• VVTO • Groep 1-8
4.2	We hebben geen methode, hebben ze wel gehad, maar daar waren vooral de leerkrachten niet tevreden over, omdat je dan niet je Engels kan koppelen aan het thema.	• Geen methode • Koppelingen
4.3	Er is wel een doorlopende leerlijn, ja we hebben zelf, zijn bepaalde doelen die zijn uit de kerndoelen gehaald en de ERK doelen: Europese Referentie Kader. En dat is dan zeg maar een beetje onze leerlijn, waar we ons aan vast houden, zo van wat zijn nou eigenlijk de vaardigheden die ze moeten hebben in groep 1 tot en met groep 8.	• Doorlopende leerlijn. • Kerndoelen
4.4	Nou hoe dus Engels in groep 1 tot en met groep 4 krijgen de kinderen een uur Engels per week en in groep 5 tot en met groep 8 anderhalf uur. De helft van die tijd krijgen ze van mij als native-speaker. Op maandag en dinsdag ga ik alle groepen langs en dan de tweede les in de week krijgen ze van de groepsleerkracht. De groepsleerkracht bouwt dan eigenlijk wel verder op de les die ik dan geef.	• Native-speaker
4.5	Ik werk eigenlijk altijd binnen een thema, bij ons veranderd net na de schoolvakantie het thema, dus nu ook deze week heb ik dan tijd om een nieuw thema uit te denken voor Engels. Dus ik overleg altijd met de groepsleerkracht en dan gaan we kijken van oké, wat wordt je nieuwe thema en wat is dan haalbaar, nuttig en relevant om dan voor Engels te doen.	• Thematisch • Overleg • Nut en relevantie
4.6	Je kan natuurlijk, bijvoorbeeld vorig thema had groep 3 het thema de ruimte, maar ja we hadden zoiets van, de	• Nut en relevantie • Beleavingswereld

	kinderen leren in het Nederlands de planeten, bepaalde termen voor ruimteschepen en wat er allemaal wel niet gebeurt. Dus ik dacht ja het is gewoon niet handig en nuttig om die woorden in het Engels aan te leren per se. Dus we gingen gewoon denken van oké wat sluit een beetje aan, wat is wel handig. Daar zaten we te denken van naja ruimte, ga je dus ook naar de maan, zon, de dag die veranderd dus we gingen kijken naar woorden die met dagen, dus dagen van de week, tijdsverloop. Maanden hebben we ook gedaan, maar we hebben bijvoorbeeld ook met de maan dingen zoals dag en nacht, dus we zijn met tegenstellingen gaan werken. Dus we proberen ook op die manier dat het ook op het thema aansluit	• Koppelingen
4.7	In principe doe ik, proberen we altijd even af te stemmen kort van oké wat ben je een beetje van plan met je thema. Maar het verandert natuurlijk ook, als een leerkracht echt OGO doet, dan moet je ook met de kinderen meegaan, dus het is vaak dat ik van tevoren oké wat is je thema, wat ga je doen. Als ze zeggen dieren dan wil ik wel iets specifieker, maar eigenlijk doe ik altijd zelf, ga ik altijd denken van oké wat wil ik daar met Engels voor doen, wat lijkt me leuk. Dat stem ik dan vervolgens weer af met de leerkracht, van he dit is mijn idee, wat denk je past het bij wat je gaat doen.	• Afstemmen • OGO • Thematisch
4.8	Verder is elke woensdag English Wednesday, dus elke woensdag is bij ons tot half 1, dus alleen de ochtend. Het idee daarachter is dat we eigenlijk zoveel mogelijk in het Engels doen. Dus los van die twee lessen, dat uur of anderhalf uur wat ze krijgen, komt dit er zeg maar nog bij. In elke groep wordt in ieder geval de dag begonnen in het Engels, het 10-uurtje wordt iets in het Engels gedaan: een boek, een filmpje of een gesprek, maakt niet uit wat. De overgangen tussen de lessen zoveel mogelijk in het Engels, de afsluiting van de dag in het Engels.	• Engelse dag • Spreekvaardigheid • Luistervaardigheid
4.9	We hebben 's ochtends van 5 over 8 tot kwart over 8 altijd een briefing met het team, die doen we dan in het Engels ook om collega's uit te dagen. Ja het is best een dingetje voor de meeste, maar ook om het voor hen echt levendig te houden. We proberen ook ouders in het Engels te begroeten, zodat zij ook een beetje betrokken worden.	• Spreekvaardigheid • Levendig • Ouderbetrokkenheid
4.10	Ja en daarnaast doe ik ook nog. Ja dat is eigen vaardigheid van collega's is natuurlijk ook heel belangrijk is, ben ik met twee collega's dit jaar begonnen met een 'conversation-chors' Maar eigenlijk spreken we gewoon één keer in de twee of drie weken af en dan gaan we een halfuurtje in het Engels praten. Soms over het werk, maar soms ook over persoonlijke dingen. Dan gewoon in het Engels, dan kan ik ook ja weet je een	• Eigen vaardigheid • Engels spreken

	beetje corrigeren of bepaalde dingen nog inbrengen qua input.	
4.11	Je merkt omdat het moet, dat het leeft. Dus mensen zijn zich bewust van oké ik moet iets met Engels doen. De één doet het natuurlijk meer dan de ander, dus dat merk je dan ook wel. Maar omdat het een vast iets is zeg maar, wordt het ook gewoon een routine zeg maar. Je kunt er niet onderuit.	• Verplichting • Levendig • Routine
4.12	Je merkt ook dat de briefing, je hebt ook een Engels leerteam. Dat ben ik met nog twee anderen. Dus wij doen ook elke woensdag in de briefing een korte energizer met iets wat mensen dan ook in hun klas kunnen gebruiken. Je merkt wel dat het daardoor meer leeft en dat het ook laagdrempeliger wordt.	• Engels leerteam • Input energizer • Laagdrempelig
4.13	Ik merk wel eigenlijk in elke groep dat kinderen durven te praten. Je hebt natuurlijk altijd uitzonderingen van kinderen die in het algemeen wat verlegener zijn. Maar er is eigenlijk niemand waarbij ze bang zijn om te praten. Dus dat vind ik wel een heel goed teken, dat de manier waarop we Engels geven de kinderen het zelfvertrouwen geeft, dat ze denken hé ik kan gewoon meedoen op mijn eigen niveau.	• Spreekvrijheid • Zelfvertrouwen
4.14	Dat merk je vooral, dat kinderen durven te praten. Je merkt dat het makkelijker is voor ze om, vooral als je een beetje in het thema zit dat ze dingen kunnen koppelen.	• Spreekvrijheid • Koppelingen
4.15	Maar ja uiteindelijk is het ook een beetje het idee dat zolang ze vooral plezier hebben en inderdaad gemotiveerd zijn om Engels te leren dat dat het belangrijkste is, en dat echt de grammatica en dat komt op de middelbare school ook heel erg.	• Plezier • Motivatie • Geen grammatica
4.16	Schrijven moet ik wel zeggen, ik doe het wel, maar ik let niet zo op de spelling bijvoorbeeld. We doen ook veel dingen met de computer, daar heb je natuurlijk getypt en dan kunnen ze de spellingscheck.	• Schrijven
4.17	Wij doen veel TPR, ook in de hogere groepen, omdat je gewoon merkt dat het een hele fijne manier is voor kinderen om op een hele veilige manier ook Engels te doen. Je kan ook heel makkelijk moeilijkere zinnen met TPR aanleren merk ik. Dus TPR is iets wat we veel doen, zeker in de onderbouw maar dus ook in de bovenbouw	• TPR • Moeilijkere zinnen
4.18	Verder proberen we vooral via het vierfasenmodel onze lessen vorm te geven. Dus dat ja naja het simpele voorkennis activeren, input, oefenen en dan de transfer en vaak over het thema. Dus dat je uiteindelijk met de input die je krijgt werk ik altijd toe naar een bepaald project, dus een presentatie, een toneelstuk, een boekje	• Vierfasenmodel • Doelgericht

	dat ze moeten schrijven, een poster, naja dat is altijd dat ze wel ergens naartoe werken	
4.19	Omdat je natuurlijk wel Engels binnen je thema doet heb je wel dat je qua de integratie van lessen en zo, dat je niet alleen maar met Engels bezig bent, want het is wel altijd verbonden aan de rest wat ze doen, dus het is wel binnen je thema-tijd zal ik maar zeggen. Maar we doen dus niet officieel CLIL, een soort van light versie van CLIL.	• Integratie lessen • Koppelingen • CLIL
4.20	De onderbouw bijvoorbeeld ging over, hadden we het thema we bouwen een huis aan het werk. Toen hadden we op een gegeven moment TPR gedaan met de kamers in huis dus bedroom, kitchen, livingroom, bathroom dat soort woorden. En dan hadden we daar dan de 'I cook in the kitchen, I sleep in the bedroom', dus dat is vrij simpel compact zeg maar. Vaak doen we ook gewoon de woorden alleen. We hebben ook het thema vervoer gehad, nou dan is het airplane, train, dus dan heb je echt alleen het woord wat je met een beweging aanbiedt.	• TPR • Losse woorden • Losse zinnen
4.21	In groep 5 hebben ze met het thema Romeinen, komt nu even naar boven, had ik het verhaal van, ik zeg het altijd verkeerd, Romulus en Remus gedaan, weet je wel die twee broers. Nou daar had ik allerlei activiteiten mee gedaan, maar op een gegeven moment ook dus dat soort verhaal als een TPR verhaal uitgewerkt. Dus dan heb je wel bijvoorbeeld een zin als 'Romulus en Remus fought' of zo of 'He killed his brother', 'He build the city Rome', 'They were put in a basket in the river', dus dan heb je best wel gewoon simpele dingen zeg maar. Maar dan wel bewegingen erbij dus dan was het kill, fight, put the basket in the river, dat zijn nog een paar woorden. Dus op die manier kan je het dan wel koppelen aan inhoud die voor oudere kinderen ook passend is en interessant.	• Spelenderwijs • TPR • Losse zinnen • Losse woorden
4.22	Ik merk dat je gewoon leuke wisselende werkvormen, spelletjes, liedjes veel, maar ook weer wisselende manieren waarop ze dingen kunnen verwerken of produceren dat ze niet elke keer weer van oh ik moet een presentatie geven. Dus je moet wel, ja als je ze echt enthousiast wil maken, kost het wel, en dat is met alles natuurlijk bij OGO, dan moet je er wel in kunnen investeren.	• Wisselende werkvormen • Enthousiasme • OGO • Investeren
4.23	Begin gewoon klein weet je je hoeft dan niet per sé gelijk helemaal in lessen maar doe dan gewoon een Engels filmpje dat gekoppeld is aan je thema. Dus begin dan gewoon daarmee en ga het bespreken dan. Een Engels prentenboekje. En naja van die spelletjes verschillende werkvormen inzet, zodat je op die manier begint. En dan dus wel thematisch.	• Thematisch • Spelenderwijs • Wisselende werkvormen
4.24	Ik denk met alles ook als je een taalcoördinator, rekencoördinator, dat zijn gewoon mensen die specifiek	• Engels coördinator • Enthousiasme

	daarmee bezig zijn dus dat is altijd, ook als je een lid in het team hebt die misschien niet als native speaker, maar wel als Engels, eventueel coördinator, dat die wel iedereen enthousiast kan houden. Doordat het op de agenda blijft en mensen kan blijven inspireren, ik denk wel dat je dat nodig hebt dat je iemand hebt die echt verantwoordelijk is	- Inspireren - Verantwoordelijkheid
4.25	Iemand met in ieder geval een hele grote affiniteit met Engels denk wel dat dat heel erg scheelt. Want de kinderen, het moet natuurlijk een hele rijke taal worden. Dus ze moeten wel in ieder geval één keer per week iemand horen die gewoon vloeiend Engels kan.	- Rijke taal - Vloeiend Engels

Bijlage 2 – Analyse codering

Resultaat open- en gesloten codering	
Code/label - Structureel - Thematisch - Scherp houden - Betrokkenheid - Spelenderwijs - Realiteit - Koppelingen - Methode - Belang Engels - Incidenteel - Niet thematisch - Automatisch - Niet structureel - TPR - Losse oefeningen - Losse gesprekken - Engels spreken - Gebruik van taal - Luister- en leesactiviteiten - Geen integratie - Voortgezet onderwijs - Onduidelijkheid - Verschillende niveaus - Nulpunt - Over drempel - Fouten maken - Spreekvrijheid - Geen grammatica - Spreekvaardigheid - Losse woorden - Passend - Geen brainstorm - Kennis andere taal - Tijd - IPC	- Geen lezen - Korte zinnestjes - VVTO - Groep 1-8 - Geen methode - Doorlopende leerlijn - Kerdoelen - Native speaker - Overleg - Nut en relevantie - Belevingswereld - OGO - Eigen vaardigheid - Verplichting - Levendig - Ouderbetrokkenheid - Routine - Engels leerteam - Input energizer - Laagdrempelig - Zelfvertrouwen - Plezier - Motivatie - Schrijven - Moeilijkere zinnen - Vierfasenmodel - Doelgericht - Losse zinnen - Wisselende werkvormen - Enthousiasme - Investeren - Engels coördinator - Inspireren - Verantwoordelijkheid - Rijke taal - Vloeiend Engels

Bijlage 3 - Hulpkaartjes kenmerken drie didactieken.

CLIL (Content and Language Integrated Learning) Gebruik van de taal om de taal te leren Lees- en luisteractiviteiten Andere vakken in Engelse taal
IPC (International Primary Curriculum) Thematisch werken Leertaken en effectieve feedback Les twee keer geven: Nederlands en Engels
TPR (Total Physical Response) Elk woord gekoppeld aan fysieke actie Actie en concrete onderwerpen Gebiedende wijs

Tabel 4. *Hulpkaartjes kenmerken drie didactieken.* Aangepast uit Graaff., 2013., Pot., 2012. & Thijs & Van der Velde., 2008.

Bijlage 4 – Interviewvragen met verantwoording

Interviewvragen

Vragen

1. Hoe ziet jullie onderwijs van het Engels eruit?
 - a. Hoe is de koppeling met OGO zichtbaar?
2. Hoe is de didactiek *Total Physical Response* (TPR) zichtbaar binnen het onderwijs van het Engels?
3. Hoe is de didactiek *Content and language integrated learning* (CLIL) zichtbaar binnen het onderwijs van het Engels?
4. Hoe is de didactiek *International Primary Curriculum* (IPC) zichtbaar binnen het onderwijs van het Engels?

Verantwoording van de vragen

1. Binnen OGO wordt gekeken naar sociaal-culturele activiteiten, waarbinnen de betekenisvolle activiteiten plaatsvinden (Bakker, 2008). Binnen deze activiteiten wordt gewerkt aan de brede persoonsontwikkeling. Deze brede persoonsontwikkeling betreft de verbinding van de leerling met de context en cultuur (De Haan, 2011). In de cultuur waarin we leven vindt samenwerking en communicatie plaats in internationale context, hiervoor is beheersing van de Engelse taal en dus van het onderwijs van het Engels nodig (Douma et al., 2016).
2. TPR is een handelingspsychologische benadering bij het aanleren van een nieuwe of tweede taal. Bij deze didactiek worden handelingen en taal aan elkaar gekoppeld (Groenewegen 2012). De leerkracht biedt de taal aan op een opklimmend niveau. Eerst wordt er non-verbaal aangeleerd en later wordt er een handeling bij uitgevoerd. Later voeren leerlingen zelf de non-verbale- en verbale communicatie uit (Pot, 2012., & Hoeber, 2015).
3. Bij CLIL lukt het doeltaalgebruik van de leerkracht het gebruik van de taal door kinderen uit. Kinderen hebben op deze manier intensief contact met de tweede of nieuwe taal. Contact met een nieuwe of tweede taal vereist veel communicatie (Graaff, 2013).
4. IPC koppelt thematisch werken en de Engelse taal op een duidelijke manier aan elkaar, deze koppeling zit verwerkt in de thematische units (IPC Nederland, 2013). De vakken worden binnen IPC niet los aangeboden, maar zijn allemaal met elkaar verbonden (International primary curriculum, 2018).

Bijlage 5 – Gesloten codes met verwijzing naar besproken literatuur

Gesloten codes	Verantwoording codes + vindpagina literatuur in dit artikel
Thematisch	De lesstof wordt aangepast op de thema's (Van Oers, 2013). <i>Pagina 7</i>
Spelenderwijs	De leerling wordt vanuit persoonlijke betrokkenheid gemotiveerd door middel van input van de leerkracht en door middel van activiteiten binnen een thema (De Haan, 2011b). <i>Pagina 7</i>
Realiteit	Bakker schrijft dat betekenisvolle activiteiten, oftewel situaties die ook in het dagelijks leven plaatsvinden, ingezet worden om de brede ontwikkeling van kinderen te blijven ontwikkelen (2008). <i>Pagina 6</i>
Koppelingen	Kinderen wordt kennis bijgebracht binnen deelaspecten, maar uiteindelijk wordt er gekeken naar de totale ontwikkeling van een kind (Bakker 2008). <i>Pagina 6</i>
TPR	TPR is een handelingspsychologische benadering. Bij deze benadering worden handelingen gekoppeld aan taal (Groenewegen 2012). <i>Pagina 8</i>
Losse oefeningen	De handelingen van TPR zijn kort aangeboden opdrachten met materialen of gebaren, welk visueel ondersteund, begrepen en uitgevoerd worden door de taalleerders (Pot, 2012). <i>Pagina 8</i>
Losse gesprekken	Intensiever contact met een nieuwe of tweede taal, vereist veel communicatie (Graaff, 2013). <i>Pagina 9</i>
Gebruik van taal	Een uitvoerige blootstelling aan de doeltaal is een beslissende voorwaarde voor het verwerven van een vreemde taal (Westhoff, 2008). <i>Pagina 8</i>
Luister- en leesactiviteiten	Het maken van een combinatie tussen taalaanbod, zorgt ervoor dat er een hoger leven van interactie tussen leerkrachten en leerlingen ontstaat (Coyle, 2008). <i>Pagina 9</i>
Verschillende niveaus	De activiteiten binnen het thema worden aangepast op het niveau van de leerling. Het niveau wordt zo aangepast, dat de leerling de doelen kan behalen (Van Oers, 2013) <i>Pagina 7</i>
Spreekvaardigheid	Engels is nodig om goed te kunnen communiceren en samenwerken in een internationale context (Douma et al., 2016). <i>Pagina 8</i>
IPC	IPC koppelt het thematisch werken en de Engelse taal aan elkaar binnen de thematische units (IPC Nederland, 2013). <i>Pagina 9</i>
Kerdoelen	Om onderwijs van het Engels te kunnen geven, moet er rekening gehouden worden met de uitgangspunten en kerndoelen van Engels (De Graaff, 2013). <i>Pagina 10</i>
Belevingswereld	Kinderen gaan na startactiviteiten nadenken, vragen stellen en vanuit daar worden vervolgactiviteiten ingepland (De Haan, 2011b). <i>Pagina 8</i>
OGO	Binnen OGO wordt gekeken naar wat een leerling al kan en wat nog niet. Het doel is om kinderen kritisch en verantwoordelijk in de kennissamenleving te laten functioneren met kennis, vaardigheden, kritisch denken en een onderzoekende houding (Van Oers, 2013).

	<i>Pagina 6</i>
Eigen vaardigheid	Vanuit OGO wordt een kind vanaf het begin gezien als deelnemer aan deze buitenwereld en cultuur. Dit betekent dat ze handelingsmogelijkheden aangeboden moeten krijgen om op een steeds hoger niveau te kunnen deelnemen (De Haan, 2011). <i>Pagina 7</i>
Zelfvertrouwen	Douma et al beschrijft dat mondelinge taalvaardigheid leerlingen het zelfvertrouwen geven om daadwerkelijk een plek in te nemen in de internationale context (2016). <i>Pagina 8</i>
Motivatie	Om een beroep te doen op de persoonlijke inzet en betekenisgeving van leerlingen, worden er startactiviteiten ontworpen, waarbij de gedachtegang en betekenisgeving bij kinderen op gang wordt gebracht (De Haan, 2011b). <i>Pagina 8</i>
CLIL	CLIL is een manier van onderwijs waarbij algemene vakken gegeven worden in een taal wat niet de moedertaal of dominante taal is van leerlingen (Dalton-Puffer & Nikula, 2014). <i>Pagina 9</i>

Bijlage 6 – Getranscribeerde interviews

Interview IB'er.

IB'er

Onderzoeker

ik ben vooral met het Engels zegmaar. Wij zitten met onze eigen school vanuit de opdracht natuurlijk, de vraag gekomen is voor het onderzoek. Hoe Engels echt binnen het OGO naar voren kan komen.

Ja

Ik zie al wel bij groep 3 als we binnenkomen dat ze zeiden 'Joh als er woorden langskomen binnen het thema, met het tellen met de dieren'. Maar in de onderbouw is dus geen methode, en vanaf de bovenbouw, vanaf groep 5 is er dus een methode.

Ja, ja dat klopt. Ja eigenlijk hij is van, vanaf groep 5. In 7,8 gebruiken we hem echt structureel zegmaar.

hmhm

En in 5,6 wat we kunnen pakken, dat nemen we erbij zeg maar.

Binnen een thema dus?

Ja binnen een thema inderdaad en het is eigenlijk wel de bedoeling dat we binnen de thema's dat er ook gewoon aandacht besteden aan dat Engels.

Oke

Maar je ziet wel dat je dat met elkaar ook scherp moet houden, want anders zakt het gewoon weer weg.

Ja

Want dan heb je een tijd, weet je wel, als we dat net met elkaar afgesproken hebben zie je die, dat ook overal weer hangen. En dan zie je dat en dan denk je van ho, nou we hebben er weer ergin in. En naarmate je dan weer een stukje verder bent, dan zakt dat ook wel weer een beetje af.

Ja

Maar sommige kinderen zijn er ook heel erg op gespitst, dus dan pak je hem ook wel weer mee.

Ja

Maar dat doen we echt binnen het thema.

Precies

Gewoon woorden en, en dan soms weet je wel met een grapje van nou he *how do you do* en weet ik het allemaal. Maar dan weet je een beetje spelen waar ook waar dat nodig is. En weet ja bij dat reisbureau zou je hem heel goed erbij kunnen pakken bijvoorbeeld. Maar wat ze nu allemaal doen weet ik niet precies.

Nu op dit moment?

Ja, ja

Ja ze waren nu niet met Engels bezig.

Nee, oké oké

Nou leuk! Ik vond het echt leuk eruit zien. Ik vond dat ze echt heerlijk bezig waren. Bedankt dat we even mee mochten kijken in de groepen.

Ja graag gedaan natuurlijk.

Interview bovenbouw leerkracht.

Dit gesprek is samen met een onderzoeker van een ander onderzoek gevoerd in verband met tijd van de leerkracht. Ik heb vanuit de opname het deel van mijn onderzoek eruit gepakt en uitgewerkt.

Leerkracht

Onderzoeker

De leerkracht geeft eerst beeld van zijn thema op dit moment.

In zekere zin voelen kinderen zich hier bij het thema ‘wij zijn vrij’ absoluut niet minder waardig. Ze vinden het echt verschrikkelijk dat dat dus in sommige landen zo is. Dus ja dat stuk onderzoek ging ook over Saudi-Arabië bijvoorbeeld he, van ja tot voor kort mochten vrouwen daar geen auto rijden bijvoorbeeld. Waar slaat dat op weet je wel echt, die verontwaardiging bij de kinderen. Maar daardoor doken ze er wel echt heel erg in. Ja en dat het in heel veel landen nog steeds zo is.

Ja dat prikkelt hen natuurlijk wel.

Ja, ja.

Dus er wordt ook aangesloten op wat er gebeurt in de wereld met je thema.

Ja, eigenlijk doe je dat natuurlijk aan de hand van dat artikel. Dat je het opent zeg maar, dat je probeert constant de link te leggen met de echte wereld. Ja. Naja en dan natuurlijk het stukje geschiedenis he. Over de oorlog. Waarom voeren mensen oorlogen, oorlog en hoe ontstaat een oorlog. Nou hoe verliep dan de tweede wereldoorlog. Had je gewoon in grote lijnen ook voor iedereen het duidelijk krijgt. Ja en we hebben dan gekeken naar allemaal monumenten uit de oorlog. En zo zijn we ook bij onze expositie uitgekomen zegmaar. Dus de verwoeste stad, Rotterdam wat gebombardeerd wordt. Dat monument in Westerbork, ja die rails. Naja goed, dan kom je eigenlijk al automatisch uit bij de concentratiekampen. Dus zo proberen we eigenlijk alles te, aan elkaar te linken.

Ja, cool.

Ik heb nog wel wat vragen eigenlijk. Ik ben vooral met Engels. Wij hebben dan een OGO-school, maar wij zijn vooral ‘s middags een uurtje met OGO bezig.

Ja oké ja

Dus we zijn gewoon heel erg zoekend, he hoe gaan we al die vakken integreren binnen het hele OGO-onderwijs. Dus hoe kunnen we het helemaal overkoepelend maken. Dus ik focus me inderdaad vooral op Engels. Hoe dat, naja, binnen OGO vooral een ding wordt.

Ja, nou ik hoop dat ik op jouw vragen antwoord kan geven. Want eh.

Ja nee ik begreep al jullie hebben vanaf groep 5 tot en met 8 een methode van Engels.

Ja klopt, ja.

Oke, en die zit gewoon helemaal los van thema?

Eigenlijk wel. Het is zo dat wij vorig jaar met een nieuw thema, nieuwe methode zijn begonnen. En we hadden eigenlijk altijd alleen groep 7 en 8 methode *hello world* en die methode, ja die

voldeed op een gegeven moment niet meer. We hebben toen gezegd, oké we willen het ook doortrekken naar beneden toe he, omdat ja kinderen laten toch wat dat betreft steeds meer Engels nodig hebben en in aanraking komen met het Engels. Dus we hebben gezegd nou oké, vanaf groep 1 en 2 gaan we door middel van liedjes, of of of of kleine gesprekjes gaan we toch proberen om Engels aan te bieden. Alleen dat is dan veel meer incidenteel. En we hebben gezegd, nou in groep 5, 6 gaan we ook Engels geven met behulp van een methode. En dat was dan eigenlijk vorig jaar een proef. Om te kijken of dat ook echt werkte. Dus dat hebben we toen gewoon één boek of één set van boeken aangeschaft en in 7 en 8 doen we het dan structureel. Maar het staat inderdaad echt helemaal los van het thema ja. En ehm, vorig jaar heb ik in groep 5 lesgegeven. En toen heb ik wel geprobeerd om binnen dat thema dan wel al die woorden aan te bieden. Dus dan ging het op een gegeven moment over dierenmanieren dus dan pak je de namen natuurlijk in het Engels erbij. Dus als de link gelegd kan worden dan denk ik dat dat in alle groepen wel gebeurt.

Ja

Nee precies, dus structureel en incidenteel binnen het thema.

Ja, ja klopt.

Ik heb namelijk nog even. Binnen mijn onderzoek heb ik even, zit wel een spelfout in, maar de drie didactieken die vooral gebruikt worden vaak als het om het Engels onderwijs gaat. Ik heb gewoon even IPC erbij gezet en de drie, vooral factoren die het meest naar voren komen. Dus hier is het vooral thematisch werken, de leertaken en effectieve feedback. Dus dat kinderen puur gefocust zijn hey wat moet ik halen wat moet ik doen. Ik weet niet welke methode nu

The team

Oke, nee die ken ik niet. Ik weet niet hoe het daarin zeg maar zit. Hoeveel zicht leerlingen daarop hebben. En een les wordt aangeboden in het Nederlands en in het Engels. Als om kinderen die het Engels nog niet echt beheersen, dat ze dan wel snappen waar het over gaat bij taal of iets.

Ja oké.

Nou TPR is meer vooral gebiedende wijs 'Touch your shoulder' dat soort dingen. En CLIL is vooral het gebruik maken van de taal. Vooral heel veel praten in het Engels. Kinderen laten praten in het Engels. Als ik hem nu zou vragen wat vooral bij jullie aan bod komt tijdens een Engelse les, wat zou dat dan zijn?

Ja, het is even kijken hoor. In ieder geval die TPR he, die zit er wel in zeg maar dus die dat soort oefeningen. Maar dat zijn dan wel losse oefeningen zeg maar, dus die zitten er wel in. En het is inderdaad ook heel veel losse gesprekjes voeren dus het binnen zo'n thema staat er dan eigenlijk iets centraal en dat kan zijn je leert vertellen over je muziekstijl. De team gaat bijvoorbeeld over een band he, nou een aantal vrienden die een band vormen. Nou dan gaat het erover van welke muziek hou jij nou eigenlijk en waar luister je graag naar, speel je ook een instrument. En nou dat soort gesprekken worden dan eigenlijk gevoerd.

Ja

En dan leren ze om aan te geven nou *I like soul of jazz*. Dus het is een beetje verschillend eigenlijk. he maar ehm.

Ja

Het is inderdaad vooral ook het gebruik van de taal om de taal te leren he dus dit die luister- en leesactiviteiten die zitten daar wel echt heel erg in. Anderen vakken worden eigenlijk niet in het Engels gegeven.

Nee precies, dat is dan gewoon los

Ja, ja. En wij hebben dan ook inderdaad echt overleg met het voortgezet onderwijs gehad om te vragen van jongens waar moeten wij nou echt eigenlijk aan voldoen. Want het was op een gegeven moment van een beetje onduidelijk. Een andere school in Ridderkerk was bezig om tweetalig onderwijs te geven aan kleuters. Nou de kinderen die vanaf die groepen 8 naar de middelbare school hier in Ridderkerk doorstromen ja die zitten natuurlijk op een heel ander level dan ja kinderen die bijvoorbeeld hier van school komen. Terwijl ze op andere scholen vrijwel geen Engels aangeboden kregen, dus ja dat voortgezet onderwijs moet ook natuurlijk ergens een nulpunt bepalen. En wij hebben dus toen gevraagd van jongens kunnen we een keer met jullie in gesprek gaan en vertel ons nou eens, waar moeten we in ieder geval

Wat is dat nulpunt

Ja, precies. En toen hebben ze ook gezegd van ja het is vooral belangrijk dat kinderen durven praten. Dat ze over die drempel heen durven stappen. En weet je fouten maken gebeurt toch, als een kind aan het begin. Dat is helemaal niet erg, je moet juist in vrijheid durven praten. En we hebben toen ook gezocht naar een methode die ons daarbij kon helpen. Dus heel veel lezen en luisteren, activiteiten zeg maar. Weinig grammatica.

Ja gewoon puur het spreken en luisteren dan inderdaad.

Ja, ja echt daarop focussen. Ja en dat grammatica dat komt in het voortgezet onderwijs genoeg aan bod

Precies. ja daar komt zat aan bod inderdaad. En van he ze beginnen als het ware weer opnieuw he. Dus ze zeiden van ja we hebben liever dat daar gewoon de focus op ligt.

Ja nou top. Ja want dit thematisch, dat is wel meer onderbouw en middenbouw denk ik dan en

Ja

Als ik het nu zo hoor

Ja, dat zou je straks ook nog wel even na kunnen vragen he. Maar volgens mij is het regelmatig zo dat er liedjes gezongen worden of zelfs woorden bijzetten bij voorwerpen die op dat moment in het thema aan bod zijn. Dan de Engelse namen gegeven worden bijvoorbeeld. Maar nogmaals het is niet structureel.

En wat is nou, als ik nu zo vraag wat moeten wij meenemen qua jullie Engelse onderwijs, incidenteel en regelmatig zeg maar. Wat moeten wij nou inzetten, wat is echt een sterke kant van jullie Engelse onderwijs?

Van ons Engels onderwijs?

ja

Ja nou goed, de sterke kant is denk ik dat er heel veel nadruk is op die spreekvaardigheid inderdaad en dat kinderen op een gegeven moment echt wel durven. Maar ik zou het liever en nog meer gekoppeld zien aan het thema. Dat zou natuurlijk ideaal zijn. Dat wat we natuurlijk destijds met wereldoriëntatie ook geprobeerd hebben. Ja stel dat het geïntegreerd kan worden, dat zou natuurlijk top zijn. Alleen ik weet niet of

Ja bovenbouw is natuurlijk lastig

Ja ik klopt, het is natuurlijk zo veelomvattend wat er allemaal aan bod moet komen. He we hebben het met rekenen en wiskunde ook wel geprobeerd. Zijn we hey kunnen we nou echt rekenen en wiskunde helemaal integreren in het thema. Ja wij kwamen tot de conclusie dat dat gewoon niet lukt.

Waar liepen jullie toen vooral op vast?

De veelheid van doelen dus dan breuken procenten en al die zaken aan bod wil laten komen. Ja je kan het natuurlijk heel gekunseld binnen je thema laten komen. Maar het is gewoon veel. Maar ook bij een thema als dit 'zo vrij als een vogel' natuurlijk wordt er wel eens gemeten als met die beelden en schilderijen en bezig zijn. Maar ja breuken, procenten en kommagetallen dat vraagt ook een bepaalde oefentijd. Nou goed dat is gewoon complex.

Nee inderdaad.

Ja dus we werken ook gewoon met een methode voor rekenen bijvoorbeeld. En dat is gewoon een bewuste keuze. Dat we zeggen dan weten we zeker dat gewoon alles aan bod komt en dat alles regelmatig ook herhaald wordt.

Ja, nou top.

Ik denk dat dit hem zo was. Goed beantwoord hoor haha.

Ja, nou gelukkig. Nou dank je wel. Ik hoop dat je er wat aan hebt inderdaad.

Ja dat zeker, bedankt.

Interview middenbouw leerkracht.

Dit gesprek is samen met een onderzoeker van een ander onderzoek gevoerd in verband met tijd van de leerkracht. Ik heb vanuit de opname het deel van mijn onderzoek eruit gepakt en uitgewerkt.

Leerkracht

Onderzoeker

Leerkracht en onderzoeker kijken eerst samen terug op het lesbezoek tijdens thema.

Wat een leuk thema, wat leuk om de kinderen echt zo betrokken te zien.

Ja? Ja ik dacht ik laat het ze maar zelf een beetje vertellen van hoe het gegaan is. Dan is ieder geval wat tot nu toe, we zijn eigenlijk aan het afronden nu met die informatie toestanden. En dan moet het nog opgeplakt en her en der worden.

Precies

En dan komen de ouders en dan is de bedoeling dat er een soort informatiemarkt komt. Want als alle ouders daar gaan en alles laten presenteren dan wordt het niet wat. Dus ik dacht we maken stentjes en dan daar de poezenhoek en dan kunnen ze alles over de poes vertellen en dan zo kunnen ze daar gewoon naar toe.

Ja heel erg leuk.

Dus ik dacht ook nog een toneelstukje of zo iets dergelijks, dat het helemaal gesplitst wordt.

Maar ik geloof niet dat ik daar nog tijd voor heb.

Nee inderdaad.

Dus ja.

Soms willen we zo graag he.

Ja je hebt allemaal ideeën, maar niet altijd alles komt aan bod zeg maar he.

Nee precies.

Ja, nee.

Ik heb ook nog wat vragen betreft mijn onderzoek. Ik onderzoek vooral het Engels onderwijs. Van mijn eigen school en van mijn stageschool is vooral de vraag gekomen van joh hoe kunnen we nou Engels binnen OGO een plekje geven.

Ja, in de onderbouw doe je wel wat, maar niet heel erg veel.

Nee precies

Wordt meer met Engels met losse woorden. Vorige thema gingen ze ‘zeg eens aa’, dat ging over je eigen lichaam en over het ziekenhuis en dat soort dingen. Nou toen hebben we inderdaad de, weet je wel de lichaamsdelen in het Engels middels een liedje hebben we dat toen gedaan.

Oh inderdaad ja. Ja want ik begreep dus dat de bovenbouw heeft dus vanaf groep 5 hebben ze dus wel methode.

Ja

En de onderbouw is dus, onderbouw middenbouw, vooral passend.

Ja dan moet je even kijken wat je kan en wat er past.

Ja, en kijken jullie daarvoor ook naar, voordat jullie een thema beginnen, joh wat kunnen we aan bod laten komen van Engels?

Nou niet, nee eigenlijk met het brainstormen en zo hebben we het niet zo over het Engels eerlijk gezegd.

Oke,

Maar ik had hier ook nog he, met de dieren. Maar daar ben ik dus echt niet aan toegekomen dat je echt dierennamen gaat benoemen.

Nou er was wel eentje die had het allemaal over de cat en de mouse en die wist wel heel veel.

Oh die wist wel veel, ja dat zou kunnen. Dat sommige kinderen dat heel goed kunnen heel goed weten en dat ook wel goed kunnen vertellen.

Oke.

Ja dus op die manier zijn we dan een beetje bezig met Engels.

Ja en is, op die manier gebeurt het dus incidenteel? Denk ik, hoe?

Ja net of het past, ja. Kinderen die vragen er niet zo naar. Soms zeg ik wel eens, weet je wel, als je dan een woord hebt wat lastig te schrijven is, dan zeg ik joh dat is lastig want dat is een woord uit het Engels. Weet je wel of Frans. Weet je wel zoals trottoirs of dat soort dingen.

Precies

Ja dus dat horen ze mij wel benoemen, maar niet echt nee. Het moet net aan de orde komen en je moet er tijd voor hebben om daar even wat mee te gaan doen.

Ja, ik heb toch wel drie kaartjes. Dit zijn wel, er zit een spelfout in, dit zijn drie didactieken die vooral in het Engels, bij het Engels onderwijs gebruikt worden. En ik heb er even drie woorden, drie punten onder gezet die vooral passend zijn bij die didactiek.

Ja

IPC is vooral het thematisch werken, dus eigenlijk

Wat wij doen

Precies, dat is eigenlijk het grote deel. Bij TPR wordt vooral de bewegingen van touch your head, touch your shoulder. Dat is vooral bij oefeningen om te doen, zodat ze woorden gaan kennen die naja te doen zijn. En bij CLIL is het vooral door te spreken, door te lezen, door te luisteren. Dat is echt dat de taal de taal maakt.

Ja.

En als ik het dan nu voor hier zou vragen. Welke zou dan het meeste in de middenbouw en onderbouw naar voren komen? Of meerdere misschien.

Ik denk dat je dan meer richting het thematisch werken gaat, want omdat je meer de Engelse woorden tussendoor erbij kan pakken. Zoals nu met de dieren zou dat heel goed kunnen, dat je dan daar mee aan de slag gaat. Maar die denk ik ook wel.

TPR, ja.

Ja want zoals ik net vertelde met dat thema over het ziek zijn 'zeg eens aa', dan ga je ook alles benoemen. Weet je wel hoofd, schouders, knie en teen, dat hebben we ook in het Engels gezongen.

Ja en dan raak je het ook aan.

Ja dan doe je dat met je handen, ja.

Precies.

Ja het is meer dan een mix. Ja niet die.

Dan haal ik die weg.

Ja, nee lezen enzo dat niet. Ik heb nog wel een Engels boek hier staan in de kast. Dat gaat over dat lied van de, is dat The Beatles, nee. Hoe heet hij nou? John Lennon.

Oh 'Imagine'. Oh wat cool dat daar een boek van is, dat wist ik helemaal niet.

Nee, vond het leuk want je kunt het ook weer goed gebruiken als je het over mensenrechten en dat soort dingen hebt. In het Engels is het ook en staat ook de Nederlandse vertaling dan

Oh het is het hele liedje.

Ja het is het hele lied en de Nederlandse tekst staat eronder.

Wat tof.

Ja. En volgens mij heeft, hoe heet ze. Oh nee voorwoord heeft ze gedaan, nee ik dacht dat zij het ook getekend had, maar dat is niet zo.

Oke. En als ik nu zou vragen. Engels wordt dus wel gebruikt, maar als ik nu vraag wat zouden wij op onze school moeten inzetten voor de manier waarop jullie met Engels omgaan? Hoeft niet bescheiden te zijn, mag gewoon.

Wat jullie zouden?

Kunnen gebruiken

Kunnen gebruiken. Ja ik denk misschien wel het thematische. Dat je daaraan zeg maar de Engelse woorden koppelt. Eventueel met hele kleine zinnestjes erbij 'I am' of zo iets, weet je wel?

Ja

Ja zo heel simpel, dat je dat zo zou kunnen doen. Maar misschien doen jullie dat al wel.

Ja soms, het is een beetje ik heb nu bijvoorbeeld het thema sport en bewegen. Naja 'ik ben fitkenner', dus dan inderdaad de sporten in het Engels benoemen en een liedje daarover ofzo zeg maar, dat soort dingen.

Ja precies, wat wij eigenlijk hier ook doen.

Ja. Ja nou top. Ik denk dat ik hem voor mij in ieder geval duidelijk heb. Heel erg bedankt voor uw tijd.

Nou graag gedaan.

onderzoeker

Geïnterviewde

Nou ik ben heel blij dat ik hier mag zijn.

Natuurlijk

Ik doe onderzoek over, ik geef zelf op een OGO school nu les, tenminste LIO-stagiair, en ze zijn heel erg zoekend naar een manier hoe ze het Engels onderwijs binnen OGO kunnen koppelen. Wij hebben vooral 's middags thema en door de dag heen verder niet, waardoor deze vraag dus is ontstaan. Nu is vooral het overkoepelende waar ik op OGO-scholen nu onderzoek doe is hoe vindt het Engels plaats. En hier is het natuurlijk best een uitgebreide manier, dus ik ben benieuwd. Ik heb natuurlijk al wat gelezen, maar.

Ja, nou we zijn dus niet officieel geaccrediteerd of zo als VVTO-school, maar daar streven we wel naar om een VVTO-school te zijn: dus vroeg vreemde talenonderwijs. Dus vanuit Engels geven we dus Engels vanaf groep 1/2, en tot en met groep 8 geven we. We hebben geen methode, hebben ze wel gehad, maar daar waren vooral de leerkrachten niet tevreden over, omdat je dan niet je Engels kan koppelen aan het thema. Ja dus we geven thematisch onderwijs. En er is wel een doorlopende leerlijn, ja we hebben zelf, zijn bepaalde doelen die zijn uit de kerndoelen gehaald en de ERK doelen: Europese Referentie Kader. En dat is dan zeg maar een beetje onze leerlijn, waar we ons aan vast houden, zo van wat zijn nou eigenlijk de vaardigheden die ze moeten hebben in groep 1 tot en met groep 8.

En dan per groep bepaalde doelen?

Ja nou we hebben nu vooral onderbouw bovenbouw, ik wil hem eigenlijk nog wat meer per groep zeg maar, of ja per twee groepen, verder uitsplitsen. Nou hoe dus Engels in groep 1 tot en met groep 4 krijgen de kinderen een uur Engels per week en in groep 5 tot en met groep 8 anderhalf uur. De helft van die tijd krijgen ze van mij als native-speaker. Op maandag en dinsdag ga ik alle groepen langs en dan de tweede les in de week krijgen ze van de groepsleerkracht. De groepsleerkracht bouwt dan eigenlijk wel verder op de les die ik dan geef, meestal. Dus ik

De groepsleerkracht is er dus wel altijd bij, bij de eerste les.

Ja, je hebt een paar groepen waar je, omdat ze duo's hebben, de leerkracht die er bij mij bij is, niet per se de tweede les geeft, maar bij de meeste groepen is dat wel een beetje zo gedaan, omdat het gewoon makkelijker is. Dus ik werk eigenlijk altijd binnen een thema, bij ons veranderd net na de schoolvakantie het thema, dus nu ook deze week heb ik dan tijd om een

nieuw thema uit te denken voor Engels. Dus ik overleg altijd met de groepsleerkracht en dan gaan we kijken van oké, wat wordt je nieuwe thema en wat is dan haalbaar, nuttig en relevant om dan voor Engels te doen. Want je kan natuurlijk, bijvoorbeeld vorig thema had groep 3 het thema de ruimte, maar ja we hadden zoiets van, de kinderen leren in het Nederlands de planeten, bepaalde termen voor ruimteschepen en wat er allemaal wel niet gebeurt. Dus ik dacht ja het is gewoon niet handig en nuttig om die woorden in het Engels aan te leren per se. Dus we gingen gewoon denken van oké wat sluit een beetje aan, wat is wel handig. Daar zaten we te denken van naja ruimte, ga je dus ook naar de maan, zon, de dag die veranderd dus we gingen kijken naar woorden die met dagen, dus dagen van de week, tijdsverloop. Maanden hebben we ook gedaan, maar we hebben bijvoorbeeld ook met de maan dingen zoals dag en nacht, dus we zijn met tegenstellingen gaan werken. Dus we proberen ook op die manier dat het ook op het thema aansluit, maar ook echt te kijken naar wat is echt nuttig om aan te bieden in het Engels.

En die brainstorm, die gebeurt altijd met de groepsleerkracht erbij?

Naja ze hebben natuurlijk wel, omdat ik natuurlijk betaald krijg als native speaker, dus ze hebben wel een beetje ja het is gewoon heel fijn. Dus in principe doe ik, proberen we altijd even af te stemmen kort van oké wat ben je een beetje van plan met je thema. Maar het verandert natuurlijk ook, als een leerkracht echt OGO doet, dan moet je ook met de kinderen meegaan, dus het is vaak dat ik van tevoren oké wat is je thema, wat ga je doen. Als ze zeggen dieren dan wil ik wel iets specifieker, maar eigenlijk doe ik altijd zelf, ga ik altijd denken van oké wat wil ik daar met Engels voor doen, wat lijkt me leuk. Dat stem ik dan vervolgens weer af met de leerkracht, van he dit is mijn idee, wat denk je past het bij wat je gaat doen? Dus dat is wel vaak vanuit mij, omdat ik ten eerste daar tijd voor heb en ja ook goed kan bedenken oké wat is dan leuk om in het Engels te doen. Dus dat doen we zeg maar en verder is elke woensdag English Wednesday, dus elke woensdag is bij ons tot half 1, dus alleen de ochtend. Het idee daarachter is dat we eigenlijk zoveel mogelijk in het Engels doen. Dus los van die twee lessen, dat uur of anderhalf uur wat ze krijgen, komt dit er zeg maar nog bij. IN elke groep wordt in ieder geval de dag begonnen in het Engels, het 10-uurtje wordt iets in het Engels gedaan: een boek, een filmpje of een gesprek, maakt niet uit wat. De overgangen tussen de lessen zoveel mogelijk in het Engels, de afsluiting van de dag in het Engels. Ja dat zijn wel een beetje de kerndingen. In de bovenbouw, vanaf groep 5 hebben ze ook de dagritme-kaarten in het Engels hangen. Dus wednesday in plaats van woensdag. Jonger niet, omdat ja in groep 4 wil je niet verwarren met Engels schrijven en zo, is gewoon nog te moeilijk voor hen. We hebben 's ochtends van 5 over 8 tot kwart over 8 altijd een briefing met het team, die doen we dan in het Engels ook om collega's uit te dagen. Ja het is best een dingetje voor de meeste, maar ook om het voor hen echt levendig te houden. We proberen ook ouders in het Engels te begroeten, zodat zij ook een beetje betrokken worden.

Dus in principe is het op woensdag, alleen de lessen zelf zijn nog in het Nederlands.

Precies, ja dus zoals je spelling en je rekenen dat gaat gewoon in het Nederlands, er zijn dan ook leerkrachten die dan ook juist Engelse spelletjes doen of ook misschien rekenactiviteiten in het Engels doen, maar dit hoeft niet. Veel, het is eigenlijk heel wisselend. Er zijn wel Engelse lessen die ze moeten geven ook op woensdag, maar het ligt net aan het rooster en welke leerkracht op die dag voor de groep staat. Dus dat is wel ongeveer wat we ongeveer..

Het overkoepelende plaatje

Ja en daarnaast doe ik ook nog. Ja dat is eigen vaardigheid van collega's is natuurlijk ook heel belangrijk is, ben ik met twee collega's dit jaar begonnen met een 'conversation-chors' Maar eigenlijk spreken we gewoon één keer in de twee of drie weken af en dan gaan we een halfuurtje in het Engels praten. Soms over het werk, maar soms ook over persoonlijke dingen. Dan gewoon in het Engels, dan kan ik ook ja weet je een beetje corrigeren of bepaalde dingen nog inbrengen qua input. Dus dat is leuk en dat willen we volgend jaar misschien dan wat meer verplicht stellen. Ook voor andere collega's die nog wel een beetje een boost nodig hebben.

En zoals English wednesday, is dat zeg maar al lang zo? Hebben jullie dat al lang?

Vorig, nee het is nu denk ik bijna anderhalf jaar. Vorig jaar, januari hebben we het ingevoerd.

En merk je verschil ergens in?

Ja je merkt omdat het moet, dat het leeft. Dus mensen zijn zich bewust van oké ik moet iets met Engels doen. De één doet het natuurlijk meer dan de ander, dus dat merk je dan ook wel. Maar

omdat het een vast iets is zeg maar, wordt het ook gewoon een routine zeg maar. Je kunt er niet onderuit, we hebben ook posters die we dan ophangen elke woensdag. Dus dat merk je vooral. Je merkt ook dat de briefing, je hebt ook een Engels leerteam. Dat ben ik met nog twee anderen. Dus wij doen ook elke woensdag in de briefing een korte energizer met iets wat mensen dan ook in hun klas kunnen gebruiken. Je merkt wel dat het daardoor meer leeft en dat het ook laagdrempeliger wordt. Zo van ik kan een activiteit doen en dan is het eigenlijk al oké.

Merk je ook aan de kinderen dat ze losser worden met Engels spreken?

Door de English wednesday of in het algemeen?

In het algemeen.

Ja ik merk wel eigenlijk in elke groep dat kinderen durven te praten. Je hebt natuurlijk altijd uitzonderingen van kinderen die in het algemeen wat verlegener zijn. Maar er is eigenlijk niemand waarbij ze bang zijn om te praten. Dus dat vind ik wel een heel goed teken, dat de manier waarop we Engels geven de kinderen het zelfvertrouwen geeft, dat ze denken hé ik kan gewoon meedoen op mijn eigen niveau. We hebben ook echt heel veel niveau verschillen. We hebben native speakers en dan nog alle soort kinderen die echt nog geen idee hebben, helemaal nieuw zijn op school en later zijn ingestroomd. Maar dat merk je vooral, dat kinderen durven te praten. Je merkt dat het makkelijker is voor ze om, vooral als je een beetje in het thema zit dat ze dingen kunnen koppelen. Omdat ze natuurlijk in het Nederlands ook bezig zijn met het thema. Dus het heeft veel betekenis voor ze. Ik ben soms wel een beetje bang, niet per se dat je met grammatica bezig hoeft te zijn, maar dat bepaalde soort van basisdingen die je vaak in methodes terug ziet komen dat wij die dan niet aanbieden. Omdat je natuurlijk wel thematisch, ja bied je probeer je wel, ja hoe zeg je dat, Engels aan te bieden wat nuttig en rijk is. Maar soms ben ik nog wel van als je eenmaal die methode chunks of zou houden, die je niet per se aanbiedt. Maar ja uiteindelijk is het ook een beetje het idee dat zolang ze vooral plezier hebben en inderdaad gemotiveerd zijn om Engels te leren dat dat het belangrijkste is, en dat echt de grammatica en dat komt op de middelbare school ook heel erg. Je merkt wel trouwens in groep 8 als je projecten doet dat, het niveau is wel heel hoog.

Ja als ze vanaf groep 1 het natuurlijk al in zich krijgen.

Ja ik weet niet zeker of we al acht jaar Engels geven, ik denk iets later. Denk de huidige groep 8 van groep 3 ofzo dan. Dus je merkt wel dat het gewoon een vast onderdeel is, net zo vanzelfsprekend als taal en rekenen.

Is het dan eigenlijk ook zo gekomen sinds jij dan hier werkt?

Nee het is voor mij, even denken hoe lang ik hier al werk. Het is denk ik vijf jaar of zes jaar geleden zijn ze ermee begonnen. Toen heeft een collega die hier nu niet meer werkt heeft het aangepakt als een, hoe zeg je dit, opleider voor school en toen moest ze iets met innovatie of zo iets. Zij is toen begonnen met het onderzoeken en het opzetten. Ik ben toen tweeëneuhalf jaar geleden bijna gevraagd om als native speaker dan aan boord te komen en toen ben ik hier ook als leerkracht gaan werken. En ja nu ben ik dan ook echt VVTO-coördinator, dus wel, ja iemand in de school die echt verantwoordelijk is. Het wordt dan wel meer aangedreven en ja. Collega's kunnen er eigenlijk niet omheen.

Ik heb natuurlijk al eerder benoemd over TPR, CLIL en IPC. En IPC zit ook al binnen het thema natuurlijk en CLIL ook grotendeels door het stukje spreken en de lees, hebben ze lees- en luisteractiviteiten verder?

Ja, want je hebt natuurlijk spreken en luisteren tot en met groep 4 sowieso en vanaf groep 5 krijg je ook lezen en schrijven erbij. Schrijven moet ik wel zeggen, ik doe het wel, maar ik let niet zo op de spelling bijvoorbeeld. We doen ook veel dingen met de computer, daar heb je natuurlijk getypt en dan kunnen ze de spellingscheck aanzetten. Qua wat wij veel doen, naja IPC is natuurlijk inderdaad die gestructureerde thema dingen, dat doen wij in principe ook maar je bedenkt ook het zelf. Wij doen veel TPR, ook in de hogere groepen, omdat je gewoon merkt dat het een hele fijne manier is voor kinderen om op een hele veilige manier ook Engels te doen. Je kan ook heel makkelijk moeilijkere zinnen met TPR aanleren merk ik. Dus TPR is iets wat we veel doen, zeker in de onderbouw maar dus ook in de bovenbouw. Verder proberen we vooral via het vierfasenmodel onze lessen vorm te geven. Dus dat ja naja het simpele voorkennis activeren, input, oefenen en dan de transfer en vaak over het thema. Dus dat je uiteindelijk met de input die je krijgt werk ik altijd toe naar een bepaald project, dus een presentatie, een

toneelstuk, een boekje dat ze moeten schrijven, een poster, naja dat is altijd dat ze wel ergens naartoe werken. Vooral omdat het bovenbouwgroepen.

CLIL, zoals het zeg maar officieel bedoeld is hebben we hier zeg maar wel geprobeerd. Dus ze hebben eigenlijk net voordat ik hier kwam werken hebben ze ook een trainingstraject gedaan met 'little eekhoorns'. En toen hadden ze ook heel erg CLIL aangeboden, maar ja ik ben zelf ook, omdat je er als je er eenmaal in zit, is CLIL best wel bewerkelijk. Bijvoorbeeld alle taal die je uit moet werken en we merkten gewoon dat dat voor veel collega's gewoon een beetje to much, te hoog gegrepen was. Het is best wel verwarrend ook als je het zo weer op je bord krijgt. Dus daar zijn we eigenlijk een beetje vanaf gestapt, maar omdat je natuurlijk wel Engels binnen je thema doet heb je wel dat je qua de integratie van lessen en zo, dat je niet alleen maar met Engels bezig bent, want het is wel altijd verbonden aan de rest wat ze doen, dus het is wel binnen je thema-tijd zal ik maar zeggen. Maar we doen dus niet officieel CLIL.

Nee precies, kenmerken ervan zijn zichtbaar, maar

Ja dus de integratie vooral. Dat is eigenlijk vooral wat we een beetje dus naast de inhoud van laat maar zeggen taal vooral je andere Engelse woorden zal ik maar zeggen. Maar ja echt, ik merk ook omdat ik dan toch zelf mijn lessen geef, ben je heel erg bezig met Engels, dus het is niet altijd zo dat ze ook weer een heel nieuw onderwerp of z, dat je bij CLIL natuurlijk ook het idee is dat je iets gaat leren over vulkanen door het Engels, dan merk je toch vaak dat het dan ook wel moeilijk voor ze is. Zeker omdat ik natuurlijk niet de meeste groepen niet een hele week heb om er omheen te werken, maar één lesje. Dus je bent wel een beetje op zichzelf staand, snap je? Je doet niet, kan niet vanuit gaan dat de leerkracht alles daaromheen heeft gedaan dus CLIL is niet helemaal, een soort van light versie van CLIL.

Oke. Je noemde net van TPR, dat het juist handig is bij moeilijkere dingen. Heb je daar een voorbeeld van?

Nou niet moeilijk per se, maar bijvoorbeeld. De onderbouw bijvoorbeeld ging over, hadden we het thema we bouwen een huis aan het werk. Toen hadden we op een gegeven moment TPR gedaan met de kamers in huis dus bedroom, kitchen, livingroom, bathroom dat soort woorden. En dan hadden we daar dan de 'I cook in the kitchen, I sleep in the bedroom', dus dat is vrij simpel compact zeg maar. Vaak doen we ook gewoon de woorden alleen. We hebben ook het thema vervoer gehad, nou dan is het airplane, train, dus dan heb je echt alleen het woord wat je met een beweging aanbiedt. Maar bijvoorbeeld in groep 5 hebben ze met het thema Romeinen, komt nu even naar boven, had ik het verhaal van, ik zeg het altijd verkeerd, Romulus en Remus gedaan, weet je wel die twee broers. Nou daar had ik allerlei activiteiten mee gedaan, maar op een gegeven moment ook dus dat soort verhaal als een TPR verhaal uitgewerkt. Dus dan heb je wel bijvoorbeeld een zin als 'Romulus en Remus fought' of zo of 'He killed his brother', 'He build the city Rome', 'They were put in a basket in the river', dus dan heb je best wel gewoon simpele dingen zeg maar.

Precies

Maar dan wel bewegingen erbij dus dan was het kill, fight, put the basket in the river, dat zijn nog een paar woorden. Dus op die manier kan je het dan wel koppelen aan inhoud die voor oudere kinderen ook passend is en interessant.

Ja dat het niet te kinderachtig of zo voor hen is.

Precies. En even denken hoor. Voor groep 7/8 heb ik het ook wel eens gedaan hoor, maar kan even niet bedenken. Met het weer, maar kan me even niet meer herinneren wat ik dan precies met ze gedaan had.

Je moet ook wel creatief zijn.

Ja het is wel inderdaad, dat is ja. Merk dat ik dan wel vaak na zo'n twee dagen Engels wel een beetje leeg ben en denk van oké nu moet ik ook nog in mijn eigen groep iets bedenken.

Ja en ook vooral omdat ik merk dat je gewoon leuke wisselende werkvormen, spelletjes, liedjes veel, maar ook weer wisselende manieren waarop ze dingen kunnen verwerken of produceren dat ze niet elke keer weer van oh ik moet een presentatie geven. Dus je moet wel, ja als je ze echt enthousiast wil maken, kost het wel, en dat is met alles natuurlijk bij OGO, dan moet je er wel in kunnen investeren.

Ja precies. En als ik nu zou vragen ik merk dus bij ons dat heel veel leerkrachten denken van oh maar dan moeten we Engels gaan voorbereiden en dan moeten we zoveel tijd erin stoppen, mijn eigen Engels is niet eens helemaal oké, wat voor tips heb je dan richting een school die er nog niet echt Ja want je hebt natuurlijk, ja wat ik zeg je hebt hier collega's, die hebben geluk dat ik hier ook les geef dus zij kunnen dan die les gebruiken om daar ook inspiratie op te doen dus dat scheelt dan wel. Dat ze er even wat moeite in willen stoppen. Ja waar ik altijd aan denk is van, oké begin gewoon klein weet je je hoeft dan niet per sé gelijk helemaal in lessen maar doe dan gewoon een Engels filmpje dat gekoppeld is aan je thema. Dus begin dan gewoon daarmee en ga het bespreken dan. Een Engels prentenboekje, wat ik ook in oudere groepen doe, lees ik ook prentenboeken voor. Dat je wel, dus op die manier met kleinere dingen Engels gaat invoeren of kies gewoon voor een paar spelletjes, van die spelletjes die je makkelijk kunt spelen: memorie of van die loop-games, dat je naja van die spelletjes verschillende werkvormen inzet, zodat je op die manier begint. En dan dus wel thema woorden gebruikt en het koppelt. Maar het zijn vrij kleine laagdrempelige dingen dan gelijk denken ik moet een hele les. Ik moet daar.

Precies

Er is ook gewoon heel veel materiaal te vinden, heel veel websites waar je flashcards kunt downloaden, weet je wel gewoon plaatjes, werkbladen, learn English Kids van Britisch Counsel heb je heel veel materialen. Dus je kan heel veel al vinden wat ook makkelijker te koppelen is aan thema's. Ja dat is mijn ervaring ook. Dus dat je het gewoon probeert, begin klein en dan kan je daarna, zeker als je beginner bent, altijd weer verder gaan van oké nu gaan we echt lessen.

En denk je dat daarbij er een belang bij is van een native speaker? Dat het echt wel effect heeft, voor kinderen en voor leerkrachten.

Ja het is natuurlijk wel een luxe-dingetje. Het moet natuurlijk wel betaald worden en wij hadden eerst een subsidie ervoor, maar nu is het ook maar even spannend of ik volgend jaar in die rol kan blijven zeg maar. Ja maar ik denk met alles ook als je een taalcoördinator, rekencoördinator, dat zijn gewoon mensen die specifiek daarmee bezig zijn dus dat is altijd, ook als je een lid in het team hebt die misschien niet als native speaker, maar wel als Engels, eventueel coördinator, dat die wel iedereen enthousiast kan houden. Doordat het op de agenda blijft en mensen kan blijven inspireren, ik denk wel dat je dat nodig hebt dat je iemand hebt die echt verantwoordelijk is. Ja als het iemand is met in ieder geval een hele grote affiniteit met Engels denk wel dat dat heel erg scheelt. Want de kinderen, het moet natuurlijk een hele rijke taal worden. Dus ze moeten wel in ieder geval één keer per week iemand horen die gewoon Engels.

Dat ze eraan gewend raken.

Ja ook en dat ze gewoon vloeiend Engels horen zeg maar. Ja ik denk wel dat het veel nut heeft. En ook het is echt een vast deel van de school of zo weet je, dus het is echt iets wat ja helemaal geïntegreerd is dus dan weet je

Ook wel knap, na anderhalf jaar, dat het dan zo, nee dit is trouwens natuurlijk langer.

Twéeëneenhalf, ja Engels dan natuurlijk iets langer. Je merkt wel, we hebben wel ook. Ons team is ook, ik zit natuurlijk zelf in het team, maar een heel uitzonderlijk team vind ik in hoe we eigenlijk met alles, dingen die ik niet of minder affiniteit mee heb, dingen worden gewoon aangegrepen en gedaan. Dus het is ook niet dat je mensen heel erg moet overtuigen, iedereen is vrij van oké dit moet gebeuren, nou prima, zolang je ze input geeft en inspiratie.

Precies, het stukje begeleiding.

Ja een beetje coaching, tools dat ze het gewoon kunnen doen dan wordt het ook gewoon opgepikt. Dus dat is wel gewoon heel, ja het is gewoon een hele fijne. Zo heb je ook het gevoel van hé ik kan ook dingen inbrengen. Nog merk je natuurlijk wel, dan is de maat gewoon vol en dan is het gewoon van nu even niet. Maar ja.

En wat is nou echt iets wat wij echt zouden moeten doen, echt zouden moeten overnemen of aan de gang mee moeten gaan?

Nou ik denk, ik heb denk ik een maand geleden hadden we een ASKO-studiedag. Had ik een workshop gegeven voor Engels, volgens mij ook de eerste keer dat ik in die rol ook naar collega's buiten onze school toe ja dan Engels ging promoten zou ik maar zeggen.

Wat leuk.

Ja dat was heel leuk. En wat ik daar merk is dat ik ook heel veel de aanpak gedaan van jongens weet je, uiteindelijk waren het veel scholen, niet zoveel OGO-scholen, maar veel scholen die of beginnend waren met Engels of misschien in groep 7/8 wat deden, maar eigenlijk ook gewoon heel erg in de startschonen stonden. En ook heel erg de tip van, begin gewoon klein met inderdaad weet ik veel heel de school een tien uurtje in het Engels of inderdaad een spel in het Engels of een liedje, dat je gewoon daarmee begint. En wat ik ook daar hoorde, wat ik ook heel erg heb verteld hoe wij Engels doen. Feedback eraan is heel erg dat mensen de English wednesday vonden ze heel erg leuk en daar gingen heel veel mensen wilden daar ook mee terug nemen naar hun school. Het is natuurlijk heel concreet, wat ik zeg, het zorgt ervoor dat het blijft leven en zorgt voor een vast moment in je rooster. Naja een hele woensdag misschien is ook wel veel, maar je zou bijvoorbeeld ook friday afternoon English, kijken wat voor jullie dan werkt. Maar ik denk dat het ook hier ervoor zorgt dat voor ouders is het heel zichtbaar. Het is ook gewoon een ding. En daardoor kun je binnen die English wednesday zal de ene groep veel meer doen dan de andere groep nog. Dus dat is nog een dingetje. Maar ik merk wel dat dat ervoor gezorgd heeft dat het ja een vast zichtbare. En uiteindelijk is het ook, wat we doen is ook inderdaad met een liedje, met een spel, een overgang dus het is ook niet gelijk dat je dan heel je dag vol moet proppen met Engelse lessen.

Nee precies.

Maar het is wel iets waardoor je het hele team, ja meeneemt. Dus die zou ik.

Ja, dat is een goede. Ik zit nu nog even heel hard te denken of ik niet iets vergeten ben. Ik ben wel benieuwd hoe je denkt over methodes van Engels als ze dat op een basisschool inzetten.

Ja op zich, het is natuurlijk, elke school heeft een andere visie en werkt anders. Ja wij, jij ook, werken op een OGO-school dus methodes zijn niet echt, ja ik vind zelf niet een fijn iets om mee te werken omdat het heel erg hap-snap voelt. Dus ik vind zelf het werkt gewoon niet voor mij. Ik denk wel dat er, zeker als ik kijk zijn er, er zijn goede methodes voor Engels dus ik weet. Ik doe nu ook een post-hbo opleiding voor VVTO-specialist en daar zitten collega's op een andere school bijvoorbeeld die hebben net een andere methode genomen en die zijn er heel blij mee. Dus ik denk dat het heel erg ligt aan hoe je team ook is, wat zij ermee doen. En ik denk wel, wat ik daar ook hoor van collega's die er enthousiast over zijn, doen ook niet klakkeloos wat er alleen in de methode staat, die gaan ook juist die extra opdrachten doen en kijken hoe ze het weer kunnen koppelen aan andere dingen. Dus ik denk dat het altijd wel belangrijk is, dat als je een methode gebruikt, dat je goed kijkt naar welke methode bij jou school past, past de methode überhaupt. Anders is het jammer en weggegooid geld. En daarbij ook kijkt naar, oh oke les 1 dit en dit, dat je niet alleen. Dat je niet denkt van, moet alle lessen doen. Maar wat ik zeg, ik denk ook waar wij dus weer, het helpt je ook om een doorgaande leerlijn te bewaken. Maar ik ben dan altijd van ja ik heb liever acht weken waar je misschien her en der een gaatje laat vallen qua het strikt Engels zeg maar, maar dat kinderen wel echt helemaal ondergedompeld zijn. Dus als je dan zegt tiger, dat ze weten oh dat is dit en dat 'meat', naja dan

In plaats van dat ze precies voldoen aan het doel

Precies, ja, omdat ze dan het lesje hebben gedaan. Ja.

Ja nou top, ik denk dat ik het wel heb.

Ja, mooi! En als je nog iets wilt weten dan kun je natuurlijk altijd nog na mailen. Leuk! Nou ik ben benieuwd.

Ja heel erg bedankt echt.

Bijlage 7 – Resultaat open- en gesloten codering na samenvoegen synoniemen

Resultaat open- en gesloten codering na samenvoegen synoniemen	
Code/label • Structureel • Thematisch (xxxxxxxxxx) • Scherp houden • Betrokkenheid (xxx) • Spelenderwijs (xxxxxx) • Koppelingen (xxxxx) • Methode (xxxxx) • Belang Engels (xx) • Incidenteel (xxxx) • Automatisch • TPR (xxxxx) • Losse oefeningen • Losse gesprekken • Gebruik van taal (xxxx) • Luister- en leesactiviteiten (xx) • Voortgezet onderwijs (xx) • Verschillende niveaus (xxx) • Over drempel (xxxx) • Spreekvrijheid (xx) • Geen grammatica (xx) • Spreekvaardigheid (xxxx) • Losse woorden (xxx)	• Geen brainstorm • Tijd • IPC • Geen lezen • VVTO • Groep 1-8 • Doorlopende leerlijn (xx) • Native speaker • Overleg (xx) • Nut en relevantie • Belevingswereld (xxx) • Verplichting (xx) • Ouderbetrokkenheid • Schrijven • Vierfasenmodel • Doelgericht • Losse zinnen (xxxx) • Wisselende werkvormen (xx) • Enthousiasme (xxxx) • Investeren • Engels coördinator (xxxxx) • Inspireren • Rijke taal • Vloeiend Engels

Eerste ordening (Axiale codering)	
CLIL • Betrokkenheid • Belang Engels • Losse gesprekjes • Luister- en leesactiviteiten • Over drempel • Spreekvaardigheid • Geen lezen • Gebruik van taal • Enthousiasme TPR • Betrokkenheid • Spelenderwijs • Losse oefeningen • Losse woorden • Gebruik van taal • Over drempel • Enthousiasme IPC • Thematisch • Betrokkenheid • Spelenderwijs • Realiteit • Koppelingen • Gebruik van taal • Over drempel • Spreekvrijheid • Geen lezen • Belevingswereld • Ouderbetrokkenheid • Schrijven • Doelgericht • Wisselende werkvormen • Enthousiasme • Rijke taal	Incidenteel • Scherp houden • Spelenderwijs • Koppelingen • Automatisch • Losse oefeningen • Losse gesprekken • Losse woorden • Passend • Geen brainstorm • Tijd • Losse zinnen • Gebruik van taal • Over drempel Methode • Realiteit • Niet thematisch • Voortgezet onderwijs • Verschillende niveaus • Over drempel • Geen grammatica • Geen lezen • Koppelingen • Structureel • Gebruik van taal • Doorlopende leerlijn • Verplichting VVTO • Groep 1-8 • Doorlopende leerlijn • Native speaker • Overleg • Nut en relevantie • Verplichting • Ouderbetrokkenheid • Vierfasenmodel • Investeren • Engels coördinator • Inspireren • Vloeiend Engels

Bijlage 9 – Onderwijs van het Engels op OGO-school 1

2.4	Dus we hebben gezegd nou oké, vanaf groep 1 en 2 gaan we door middel van liedjes, of kleine gesprekjes gaan we toch proberen om Engels aan te bieden. Alleen dat is dan veel meer incidenteel.	• Spelonderwijs • Incidenteel
2.5	We hebben gezegd, nou in groep 5, 6 gaan we ook Engels geven met behulp van een methode. En dat was dan eigenlijk vorig jaar een proef. Om te kijken of dat ook echt werkte. Dus dat hebben we toen gewoon één boek of één set van boeken aangeschaft en in 7 en 8 doen we het dan structureel. Maar het staat inderdaad echt helemaal los van het thema ja.	• Methode
2.6	En vorig jaar heb ik in groep 5 lesgegeven. En toen heb ik wel geprobeerd om binnen dat thema dan wel al die woorden aan te bieden. Dus dan ging het op een gegeven moment over dierenmanieren dus dan pak je de namen natuurlijk in het Engels erbij. Dus als de link gelegd kan worden dan denk ik dat dat in alle groepen wel gebeurt. Maar het is niet structureel zeg maar	• Thematisch • Automatisch • Incidenteel

Bijlage 10 – Onderwijs van het Engels op OGO-school 2

4.4	Nou hoe dus Engels in groep 1 tot en met groep 4 krijgen de kinderen een uur Engels per week en in groep 5 tot en met groep 8 anderhalf uur. De helft van die tijd krijgen ze van mij als native-speaker. Op maandag en dinsdag ga ik alle groepen langs en dan de tweede les in de week krijgen ze van de groepsleerkracht. De groepsleerkracht bouwt dan eigenlijk wel verder op de les die ik dan geef.	• Native-speaker
4.5	Ik werk eigenlijk altijd binnen een thema, bij ons veranderd net na de schoolvakantie het thema, dus nu ook deze week heb ik dan tijd om een nieuw thema uit te denken voor Engels. Dus ik overleg altijd met de groepsleerkracht en dan gaan we kijken van oké, wat wordt je nieuwe thema en wat is dan haalbaar, nuttig en relevant om dan voor Engels te doen.	• Thematisch • Overleg • Nut en relevantie